

פניני

חשוקי חמד

על

מגיפת הקורונה – שז"ת זחיזוק

ממרן הגאון מו"ר

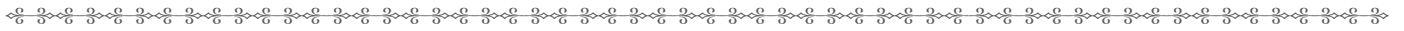
הרב יצחק זילברשטיין שליט"א

חבר מועצת גדולי התורה

וראש כולל 'בית דוד' חולון

אדר תש"פ

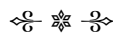

תוכן העניינים:

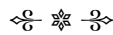
4	מגיפת הקורונה - שו"ת וחיזוק
4	דברי מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על בהלת מגפת הקורונה
6	במה להתחזק בעקבות המגיפה
7	סגולת לימוד מסכת ברכות
7	חיזוק בשמירת הלשון
7	דברי מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לחיזוק לימוד התורה מפחד הקורונה
9	מהי הסגולה כנגד מחלת ה"קורונה"
9	מהו הכוח הסגולי של עסק התורה כנגד ה'דבר'
10	פגישת שידוכין בזמן המגיפה
10	חתן שהתגלה כחולה קורונה
11	סיוע לאב זקן שיש חשש להדבקה
12	מצות כיבוד הורים מגינה מדבר
12	מצות חינוך בבידוד
12	נישוק ידי האב
12	להתחפש בפורים לסיני חולה קורונה
14	והגדת לבנך בבידוד
14	חולה הצריך לשכב בבית חולים בליל הסדר, האם יקליט עצמו מספר לבניו את יציאת מצרים
15	רוצים לברך ברכת האילנות מחוץ לעיר, וחוששים מהתדבקות במחלת הקורונה
15	לבצע הנשמה מפה לפה, מחשש להדבקה
16	לברך ברכת האילנות דרך חלון הבית
17	מי קודם להיכלל במנין עשרה
17	להפיץ שקר על אדם שהוא חולה קורונה כדי למנוע עבירה?
18	זהירות משקר בזמן מגיפה
18	להתפלל בזמן מגיפת הקורונה ללא מעיל עליון [חליפה]
19	אחות המתבקשת לעבוד במחלקה עם חולי קורונה

- 20..... עד כמה אדם חייב להסתכן כדי להציל
- 20..... המציל בכל ליבו, וכוונתו לקדש ה' מובטח לו שלא ינזק
- 21..... הנהגת השי"ת עמנו היא למעלה מדרך הטבע
- 21..... בעת צרה מדקדקין על האדם יותר
- 22..... ביטול הזמנת סחורה מסין
- 22..... ללמד תורה עם חולים במחלות מדבקות
- 23..... איך היה מותר לר' אריה לוין זצ"ל ללמוד עם המצורעים
- 24..... להמלט לשדה קרב, או למקום שיש חשש שידבק במחלה מדבקת
- 25..... עובדות וסיפורים
- 25..... הכנסת אורחים סגולה להנצל ממגיפה
- 25..... הצלת העיר ממגיפה בזכות מעשה חסד
- 25..... להודות על הצלה ממגיפה
- 26..... מרן החזון איש זצ"ל קובר בעצמו את מתי החולי-רע בשעת המגיפה
- 26..... ביטלו את המנהג ופרצה מגיפה
- 27..... מגיפה בגלל דיבורים בבית הכנסת
- 28..... הקמיע של רבי יהונתן אייבשיץ למגיפה

ליקוט סידור ועריכה – ישי מזלומיאן: 05276-91549

שאלות עבור מו"ר הגאון הגדול
רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
נא לפנות למייל: batya100@okmail.co.il
ובל"נ נשתדל להביאם לפני מו"ר שליט"א

מגיפת הקורונה - שו"ת וחיזוק

דברי מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על בהלת מגפת הקורונה^א

הפחד בציבור הוא נורא ממש, שואלים אנשים מה קורה ומה יהיה, ובפרט אותם אנשים שאיבדו לפתע את הפרנסה שלהם, [יש שכבר פוטרו מעבודתם, ויש שהודיעו להם שיהיו מעותדים לכך], ושואלים מה הסגולות להינצל, וכפי הנשמע יש הרבה סגולות, אולם אמרתי להם שמצינו שלושה מקומות בתורה שהם מחזקים לענין אחד והוא הבטחון בה' שאנו חוסים בצל כנפי אבינו שבשמים.

[א] בספר יהושע (פרק ט) מסופר אודות תרמית הגבעונים, שהתחזו כאומה מארץ רחוקה שאינה משבעת עממין, ובאמצעות תרמית זו כרת יהושע עמם ברית שלום כנאמר (שם פסוק טו) "וַיִּכְרַת לָהֶם בְּרִית לְחַיֹּתָם וַיִּשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂאֵי הָעֵדָה". וכאשר נחשפה התרמית ורצו העם להורגם, מנעום הנשיאים כנאמר (יח-יט) "וְלֹא הָפוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂאֵי הָעֵדָה... וַיֹּאמְרוּ כָל הַנְּשִׂאִים אֶל כָּל הָעֵדָה אֲנַחְנוּ נִשְׁבְּעוּ לָהֶם בְּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה לֹא נוּכַל לְנַגֵּעַ בָּהֶם" [ועשו אותם חוטבי עצים ושואבי מים]. והלכו להלחם עבורם כדי להצילם, יעוין בפרקי דרבי אליעזר ו'.

ראו יש כאן אומה משבעה עממין שצריך ומחוייבים להורגם ממצות התורה "לא תחיה כל נשמה". ואעפ"כ לא הרגן יהושע, כי הבטיח להם. וכן כאן הקב"ה הבטיח לנו שהוא "שומר ישראל" "הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל" (תהלים קכא, ד) וזו שבועה והבטחה בצדק, ובזה יש לבטוח ולהתפלל "שומר ישראל שמור שארית ישראל", הבטחתנו שתהא "שומר ישראל" אנא "שמור שארית ישראל". ומה אם אצל הגבעונים שאמרו חז"ל (גיטין מו ע"א. הובא ברד"ק פסוק ז) דעת חכמים שלא חלה השבועה על בני ישראל כלל, שהרי מוטעים היו ומה שלא הרגום מפני קידוש השם שיאמרו העולם כמה חמורה עליהם שבועת ה' כי אפילו נעשית בטעות לא יעברו עליה.

ולא עוד אלא שהיה רעב שלש שנים בימי דוד, והשי"ת השיב לדוד על ידי האורים ותומים, שטעם הרעב על ששאל פגע בפרנסתם של הגבעונים, אותם גבעונים שבאו במרמה לישראל, ועם ישראל קבלו אותם. וא"כ ק"ו שבועת ה' לעמו ישראל שישמרם מכל דבר רע. ולכן דבר ראשון יש להוריד את הבהלה.

[ב] עוד מצינו שנאמר אצל 'לוט' בשעה שרצו יושבי סדום להרע למלאכים, אמר להם "אַל נָא אַחֲזֵי תַרְעוּ... לְאֲנָשִׁים הָאֵל אֶל תַּעֲשׂוּ דְבַר פִּי עַל כֵּן בָּאוּ בְּצֵל קִרְתִּי" (בראשית יט, ז-ח). והנה התורה הקדושה שכתבה פסוקים אלו היא נצחית ולא באה לספר על דיבורי לוט, אלא "אל תרעו... כי... באו בצל קורת" היא הוראה לדורות, שמי שחוסה בצל כנפי השכינה יש לו שמירה מכל צרה. וכן הוא הפייט בסליחות "יחביאני צל ידו תחת כנפי השכינה".

[ג] חז"ל מספרים (בבא מציעא פה ע"א) מעשה בעגל שהובל לשחיטה, העגל ברח והתחבא תחת כנפי כסותו של רבי, ובכה. אמר רבי לעגל לך ומסור עצמך לשחיטה, כי לכך נוצרת. באותה שעה אמרו בשמים "הואיל ואינו מרחם על העגל, יבאו על רבי יסורין", וכך סבל יסורים קשים במשך י"ג שנה.

^א נאמר בכולל "בית דוד" בחולון בתחילת סדר א' (יום א' לסדר ויק"פ י"ט אדר תש"פ). נכתב ע"י אחד השומעים (הגרפ"מ לנדמן שליט"א), והוגה ע"י מו"ר שליט"א.

שואלים רבותינו (ראה חשוקי חמד עמ"ס חולין ב ע"א) מה התביעה על רבי, הרי באמת העגל מיועד לשחיטה?! ומשיבים, אכן זה ייעודו של העגל, אולם בכל זאת כאשר העגך נכנס לחסות כנפי מעילו של רבי, יש לנהוג בהנהגה אחרת, לרחם עליו שלא כמידת טבעו, ולתת לו מחסה, ולא להוציאו מהמחסה עם כאלו דיבורים.

זכורני בעת מלחמת יום הכיפורים בעת שהחלו האזעקות, רצו האנשים ואני בתוכם לביתו של רבינו **הסטייפלר זצ"ל**, כי כולם רצו לחסות בצל הסטייפלר זצ"ל, בעוד שהוא עצמו בגודל ענוותנותו לא הבין על מה הנהירה הגדולה אליו.

גם כיום זוכים אנו לחסות בצל גדולי הדור, ראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, ברצוני לספר מה ששמעתי עליו פעם מרופא דגול אחד מגדולי המומחים למחלות לב בארצנו הקדושה, וכה סיפר לי:

הוזמנתי לבקר רבנית חולה בביתה שבבני ברק, דירה קטנה שכל חדריה היו משועבדים לרווחת החולה, עם מיטה המיכשור הרפואי לו היא נזקקה, והנה חתנה יושב במטבח ולפניו כסאות עליהם עמוסים ספרים (כי גם השולחן לא היה פנוי...) וכך מכין הוא שיעור לאומרו בישיבת פוניבז'. ומספר הרופא שלמרות כל הדוחק והמצב הרפואי קיבלו הרב כל כך יפה... ומאד התפעל הרופא משלוות הנפש, כיצד ישב והכין את השיעור על גבי כיסאות... כדי לעזור לחמותו.

אנחנו יודעים שבעת מצב כמו היום העצה היא לברוח ולחסות בצל גדולי ישראל...

ועל גיסי ר' חיים קניבסקי שליט"א, מה אומר, הוא ממש מדבר דברים עם רוח הקודש... וצריך להבינם, וגם לי אחרי 60 שנה שאנו לומדים בחברותא, לפעמים עלי להתאמץ רבות להבין אל מה יכוונו דברי תשובתו, שם בבית ממשמשים את השכינה הקדושה, לית דין בר נש... הוא עונה תשובות שרואים בעין, שלית דין בר נש. ובצל כנפיהם אנו חוסים.

יש מאמר של הרב דסלר זצ"ל הנדפס במכתב מאליהו (ח"ג עמוד 204) תחת הכותרת "ירידתה של מלכות אדום" ושם כותב דברים מבהילים בזה"ל:

"מלכות משיח צומחת ומתגלה מתוך מלכות אדום, של ידי חורבנה של מלכות אדום, עולה ומתגלה מלכות שמים - והיתה לה' המלוכה. חורבנה של אדום יבוא רק על ידי חורבן העולם הזה, כאשר מביא הקב"ה את העולם למצב שיסודות חיי העולם הזה יתמוטטו, השלווה תתערער, חיי הפרט יהפכו לחיי דאגה, פחד וייסורים, וכל העולם כולו יעמוד תחת אימת הרס וחורבן, אזי יתגלה לעיל כל שהתרברבותו של האדם וגאוותו על התקדמות בכיבוש הבריאה, כביכול, מביאים רק לאבדון, אז יכירו את ההעדר וההפסד שבחיי העולם הזה כשהם מרוקנים מכל תוכן רוחני, המובילים רק לכליה ואבדון, כשיתייאש האדם מלהשיג רצונותיו ותאוותיו, אז יתגלה אורו של משיח, "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", ותיראה ירידתה וחורבנה של מלכות אדום לעין כל...". ע"ש.

הדברים נוראים "השלוחה תערער..." עוצרים אותי בליל שבת ברמת גן, אנשים שלא מזוהים כשומרי תורה ומצוות, ובבהלה שואלים "כבוד הרב מה אני עושה פה...". "חיי הפרט יהפכו לחיי דאגה פחד וייסורים..." הדברים מדברים בעד עצמם.

"וכל העולם כולו יעמוד תחת אימת הרס וחורבן" אותו נגיף זעיר שממיט ומכלה אושיות העולם בבריאות ובכלכלה, ומאיים להמיט הרס וחורבן על הכל, "אזי יתגלה לעיל כל שהתרברבותו של האדם וגאוותו על התקדמות בכיבוש הבריאה כביכול מביאים רק לאבדון...", אז יבינו שכל מה שעשו בה האומות כל הטכניקות, והשכלולים, שכביכול האדם שולט על הבריאה, הוא ממיט כליה, הרב דסלר "משמיט" את

המילה "סין" אותה מדינה שהיא המובילה בעולם בתחום הטכנולוגיה והתרברבה שהיא תנצח את ארה"ב, דווקא שם התחיל הנגיף, והכיח את אפסיותה.

יש פסוק שכל בית ישראל על כל עדותיו אומרו ברגש בראש השנה לפני תקיעת שופר "יְדַבֵּר עַמִּים תַּחֲתֵינוּ וּלְאֲמִים תַּחַת רַגְלֵינוּ" (תהלים מז, ד). אומר רש"י "יְדַבֵּר - יתן דְּבַר בַּעֲבוּדֵי כוֹכְבִים תַּחַת נַפְשֵׁנוּ [הכוונה לעכו"ם המצירים לישראל, ורוצים להשמידם] להיות חמתו מתקררת בהם ואנו נצולים כענין שנאמר ונתתי כפרך מצרים וגו'", עכ"ל [ז"ל הפסוק (ישעיהו מג, ג) "פִּי אֲנִי ה' אֶלְקֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַךְ נִתְּתִי כְּפָרְךָ מִצְרַיִם פּוֹשֵׁ וְסָבָא תַּחֲתֵיךָ"]. קשה לדבר אבל כפי השמועה מכת הדבר מכה קשות את אותה אומה שאיימה בגאותה באטום על העולם...ג

בפועל ר' חיים אומר רק ללמוד תורה. ביום שישי הייתי בביתו ושאלתיו במה להתחזק ואמר לי ללמוד מסכת... ברכות...

נראה לנו שההסבר בלימוד מסכת ברכות, הוא מה שאמרו חז"ל (במדבר רבה, קרח. פרשה יח, כא) על הפסוק (שמואל-ב, כג א) "נָאֵם דָּוִד בֶּן יִשׂי וּנְאִים הַגִּבֹּר הֶקֶם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹקֵי יַעֲקֹב וַיִּנְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל". מהו 'הקם על' כנגד מאה ברכות, שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים, בא דוד ותקן להם מאה ברכות, כיון שתקנם נתעצרה המגפה" [ומסיימים חז"ל "על - עולה של תורה"]. ועל זה אמרו (מנחות מג ע"ב) "היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך". וזו מסכת ברכות כשמה כן היא.

כתוב בפסוק (משלי יח יד) רוּחַ אִישׁ יִכְלָל מַחְלָהוּ וְרוּחַ נִכְאָה מִי יִשְׁאַנָּה, ופירש רש"י רוּחַ אִישׁ - רוּחַ גַּבֵּר שֶׁהוּא אִישׁ גָּבוֹר וְאִינוּ נוֹתֵן דַּאגָּה בְּלִבּוֹ וּמִקְבַּל כָּל הַבֵּא עָלָיו בְּשִׂמְחָה וּבַחֲבָה, יִכְלָל מַחְלָהוּ - אֵינן כַּחוֹ סֵר מֵעָלָיו. ודורשי רשימות הוסיפו קצת רמוז בדרך דרוש, שהתרגום של הפסוק רוּחַ אִישׁ יִכְלָל מַחְלָהוּ, כתב "רוחיה דגברא תסובר פרהניה".

לסיכום - מה לעשות נגד מכת הדבר:

יש לבטוח בה' ולבקש לחסות בצל כנפיו, כמו הגבעונים... , וכן מצינו בלוט, וביותר מהעגל שברח לרבינו הקדוש... נעסוק בתורה נמליך את הקב"ה, והעיקר בטחון בקב"ה.

במה להתחזק בעקבות המגיפה

כתבו בספרים שלכל אדם תהיה מסכת שידע בעל פה, וכתב המהרש"א שתהיה זו מסכת ר"ה או יומא. ושמעתי מגיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שזה יהיה לו לרצון כי התורה מגנא ומצללא.^ג

^ג. וציינו לדברי ה"אמרי אמת" (שבת תשובה תרס"ו) שכותב במה להתחזק להינצל ממכת דבר זו, ע"י מדת 'אהבה' כפי שממשיך הפסוק ואומר "בְּחַר לָנוּ אֶת נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהַב סְלָה", וזה ע"י עסק התורה ושמירת שבת המביאים את האדם למידת אהבת ה'.

^ג. ובחשוקי חמד עמ"ס מגילה (דף לב ע"א. עמוד ת) הבאנו שנאמר במסכת מגילה (דף לב ע"א) תנו רבנן משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשיין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג.

והקשה המהרש"א למה לא נקט גם ראש השנה ויום הכיפורים? והשיב: לא תיקן משה בשאר מצוות משום דלא אתין מזמן לזמן, והכא נמי ראש השנה ויום הכיפורים, לא מקרי מזמן לזמן, דיש לאדם ליתן לבו לתשובה בכל השנה, כמו בראש השנה ויום הכיפורים, משא"כ בשלש רגלים דמצוותן בזמן בענינו של יום, ומהאי טעמא מספקא לן בפרק בכל מערבין (עירובין דף מ ע"ב) אם אומרים זמן בראש השנה, דלא מקרי שפיר מזמן לזמן אלא שלש רגלים דכתיב בהו מצוות ראייה ומשמחת חגיגה, עכ"ל.

ועוד שמעתי מגיסי שליט"א שממליץ ללמוד פרק "איזו נשך" כסגולה להינצל ממחלת הקורונה. ונראה לי בטעם הדבר, כי זה פרק קשה כמו מצורע שדיניו קשים.

סגולת לימוד מסכת ברכות

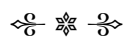
ושוב לאחר כמה ימים שאלתיו במה להתחזק, והשיבני כי יש לעסוק במסכת ברכות. ושאלתיו הרי הורה ללמוד 'איזו נשך', והשיב כי מחמת שתוקף הגזרה ירדה מעט, ניתן לעסוק כעת במסכת ברכות.

ונראה לי בטעם לימוד מסכת זו דוקא, על פי המדרש (הובא בטור או"ח סימן מו) שבימיו של דוד המלך היתה מגפיה שמתו בגינה בכל יום מאה אנשים, התפלל דוד המלך לה' ושאל מה זה ועל מזה זה, והשיבו כיון שאין משבחים את ה', עמד דוד ותיקן לברך מאה ברכות בכל יום. ע"כ. הרי שברכת בכוחן לבטל מגיפות [ועיין ברמב"ם (ברכות א ג וד) שתקנת ברכות היא גם "כדי שיזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו"].

חיזוק בשמירת הלשון

ועושה רושם כי מגיפה נוראה זו באה לעולם בעקבות ריבוי דיבורי אסורים של לשון הרע ורכילות, וכידוע שהעונש על לשון הרע הוא בידוד כמו שנאמר בתורה (ויקרא יג-מו) "בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ". ובמסכת ערכין (טז ע"ב) איתא, מה נשתנה מצורע שאמרה תורה (ויקרא יג-מו) "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"? הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו, לפיכך אמרה תורה "בדד ישב וגו'".

וכן כתב הגר"ח פלאגי ז"ל בספר רפואה וחיים (פרק ה אות מ) שכדי להינצל ממגיפה יש להיזהר מלשון הרע וכו'. ומקרא מלא דיבר הכתוב (במדבר יד-לו) "וימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ רעה במגפה". וכן ראיתי שכתב גיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בעת הזאת, שעל כל א' להתחזק להזהר מלשון הרע ורכילות.

דברי מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לחיזוק לימוד התורה מפחד הקורונה

נאמר בכלל "בית דוד" בחולון (בסדר א'), בשידור חי לתושבי שכונת פורייה בעיר טבריה, הנתונים בבידוד:

לאור דברי המהרש"א יש יתרון למסכת ראש השנה ויומא, משום שיש לאדם ליתן לבו תמיד לתשובה, ועל ידי שיעסוק תדיר בסוגיות אלו יתן לבו שלא יחטא, ואם יחטא יחזור מיד בתשובה.

מאה ברכות מצילות ממאה קללות

ד. ועיין להגר"ח פלאגי ז"ל בספר רפואה וחיים (פרק ה אות מא) שכתב, חוק יתן ולא יעבור לברך בכל יום מאה ברכות, שסגולתם לעצור המגפה, כמ"ש במדרש רבה (במדבר רבה יח-כא).

והוסיף שם, שבכח הברכות להגן על צ"ח קללות שבמשנה תורה, וכתוב (דברים כח-סא) "גם כל חלי וכל מכה", הרי ק'. (ספר הרוקח - סימן שכ, הובא בספר קשר גודל להחיד"א ז"ל - סוף סי' ה). והטעם נראה, כי מחטא אדם הראשון שהביא המיתה לעולם ונתקלל ב"ארורה האדמה וכו'" (בראשית ג-יז), וע"י שמברך את ה' מתקן את זה, כי כל המברך מתברך ויוצא מכלל "ארור" ונכנס לכלל "ברוך" וחיו יחיה.

וכתב החיד"א ז"ל (דבש לפי ב-ה) שזהו דוקא אם מברך ומכוין בברכות, שניצול ממאה תוכחות, משא"כ אם ח"ו נראה כזורק ברכה ולא ידע מאי קאמר.

ה. ביום ד' לסדר ויק"פ כ"ב אדר תש"פ (ת'הא ש'נת פ'דין). נכתב ע"י אחד השומעים (הגרפ"מ לנדמן שליט"א), והוגה ע"י מו"ר שליט"א.

לתלמידי חכמים היקרים תושבי טבריה, יש לי להגיד לכם משהו מיוחד לאנשי טבריה, יש רמב"ם בפירוש המשניות בסוף מסכת ברכות ובו כתוב יסוד עצום בכוח לימוד התורה שהרמב"ם כותב עליו שהוא "עמוק עמוק" וז"ל:

"ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך, יאמר, שכשנגזרת עת עונש ונקמה, יבואו סבות לבני אדם שיפרו תורה, כדי שתחול עליהם הגזירה כשהם חייבים, וענין זה ארוך ורחוק עמוק עמוק מי ימצאנו, כי נצא מזה לשאלת השכר והעונש..." ע"ש.

כלומר בעת שמידת הדין מתוחה, מה יעשה אדם וינצל מהגזירה, יעסוק בתורה, ואומר הפסוק - לביאור הרמב"ם - שבעת הזאת מתעוררים סיבות שונות לבטל את האדם מתורה, כדי שח"ו תחול עליו הגזירה רח"ל. מסתובבים ליד הישיבות ומציפים בחדשות מסקרנות אודות המצב, פלוני אמר כך אלמוני מדווח כך, העיקר לא ללמוד..., והאוזן נטויה לשמוע, ומפסיק ללמוד ח"ו, וזה "עת" כשיבוא עת הגזירה רח"ל, מסתובבים סיבות "לעשות לה'" שתחול ח"ו הגזירה, כיצד על ידי "הפרו תורתך" ע"י שמבטלים מלימוד התורה. והעצה לכך להתחזק ביתר שאת ועוז לעסוק בתורה בלי הפסק.

ובאמת לא זכיתי לראות את ה"עמוק עמוק", כי לפי הפשטות הדברים מבוארים ע"י דוד המלך במסכת שבת (דף ל ע"ב) שמעת שנודע לו שימות בשבת "כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולי יומא", למד ללא הפסק בכל יום שבת של כל שבתות השנים, שלא יקרב מלאך המות אליו, שהתורה מגינה ממות (רש"י), כידוע.

ללמדך שבשעה שאדם עוסק בתורה אין מידת הדין מסוגלת לטפל בו, וח"ו "העצה היחידה" שמידת הדין תשלוט בו ח"ו היא רק על ידי "הפרו תורתך".

תושבי טבריה היקרים הנכם נמצאים ליד הרמב"ם, תשלחו משלחת לקבר הרמב"ם, לומר לו רבנו אנו לומדים את דבריך לפי הפשטות, שעסק התורה מגן בעת גזירה, תצעקו "אנא עזור לנו שנמשיך ללמוד בלי הפסק ולא ישלטו בנו שום דבר". כי כשאתם לומדים תורה אי אפשר לגשת אליכם.

שלום לכם, יש להתכונן לקראת משיח, כל טוב לכם אחי היקרים,

יצחק זילברשטיין

הוסיף הרב ואמר לחברי הכולל "בית דוד":

"העולם כעת בפחד נוראי, בתוך עמי אנכי יושבת, העולם בפחד..., אני מציע לחברי היקרים מעתה ועד סוף הסדר, מילה לא לדבר, תורה בלבד....".

* * *

נאמר בשיר השירים (א, ז-ח) "הַגִּידָה לִי שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצִהָרִים..., אם לא תִדְעִי לָךְ..., צְאִי לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצֹּאן וְרַעֲי אֶת גְּדֵי־תִיךְ עַל מִשְׁכְּנֹת הָרָעִים".

כותב בזה המדרש הקדמון "לקח טוב" הנקרא "פסיקתא זוטרתי" וז"ל:

הגידה לי - כנסת ישראל מבקשת לפני המקום ואומרת..., **איכה תרעה**, בימות המשיח. **איכה תרביץ** את צאנך **בצהרים**. אלו שתי צרות הגלות חבלי משיח שהם דומין לשרב זמן שהחמה מכה בראש האדם, הוא זמן שאין שלום לכל בשר ליוצא ולבא אין שלום, מה יעשו ישראל באותן הימים, באי זה זכות ינצלו מאותן הצרות. משיבה רוח הקדש לישראל **אם לא תדעי לך** מה תעשי... בעיית הצרות באחרית הזעם. **צאי לך בעקבי הצאן**, כלומר לכי לך בדרך האבות, כשם שאברהם יצחק ויעקב בטחו בי ולא עזבתים ולא

נטשתים... עשי מעשיהם ותושעי. ורעי את גדיותיך, לאחר שתלכי בדרכיהם ותראי שְבִלֵיהֶם שְׁדַרְכוּ הצדיקים, ותעשי כמעשיהם ותרעי את בניך, על משכנות הרועים. בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אז ינצלו מחבלי משיח...", ע"ש.

מהי הסגולה כנגד מחלת ה"קרוונה"

פורסם ברבים מכתבו של גיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בו נאמר: "בדבר הידבקות ממחלת הקרוונה, על כל אחד להתחזק ולהיזהר מלשון הרע ורכילות... ובמדת הענוה להעביר על מדותיו... וכל המתחזק תגן הזכות עליו ועל ב"ב שלא יחלה אחד מהם".

והנה בעת לומדי עמו בימי שישי שאלתיו גם אני מה יש לעשות במצב. ושמעתי מפיו דבר אחד, שיש לעסוק בתורה, (בערש"ק פר' תצוה אמר ללמוד פרק 'איזהו נשך', ובערש"ק כי תשא אמר ללמוד מסכת ברכות...).

ונראה לבאר דברי גיסי שליט"א:

סכת ה'דָּבָר' היא סכנה לכלל וגם לפרט. כלומר מלבד שיש סכנה לכל יחיד פן ח"ו יחלה רח"ל, יש סכנה לכלל, וכמבואר בשו"ת מהרי"ל (סימן מא אות א. הנדמ"ח) בטעם שיש לברוח מן העיר בעת מכת 'דבר' (ראה שו"ע יור"ד סימן קטז ס"ה ברמ"א) בזה"ל: "וטעמא רבה איכא, דזימנין נגזר על עיר אחת או מדינה אחת. וזכר לדבר כתיב (ראה ירמיה' כא, ט) 'הַיּוֹצֵא - מִן הָעִיר - וְהִיָּתָה לוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל', וכתוב (עמוס ד, ז) 'יַעַל עִיר אַחַת לֹא אֶמְטִיר'... וגם משום ביעתותא", עכ"ל.

ונראה שהוראת גיסי שליט"א לעסוק בתורה היא מכוונת כנגד גזירת הכלל לבטלה, ואילו ההוראה להתחזק בזהירות מלשון הרע ורכילות, ולהעביר על מדותיו, היא מכוונת כנגד הפרט, שכל יחיד ינצל מגזירת הכלל.

ובאמת בחלק המעשי הם שתי דרכים שונים, העצה לעסוק בתורה היא ב'קום ועשה' להרבות בלימוד התורה בכמות ואיכות, ולכן כוחה רב ועצום. ואילו העצות להיזהר מלשוה"ר ולהעביר על מדותיו, הם הנהגה ב'שב ואל תעשה'.

וראה דברי קדשו של רש"י עה"פ (ישעיהו כו, כ) "לֵךְ עִמִּי בֵּא בְּחַדְרֵיךָ וּסְגֵר דְּלִתְךָ בְּעֵדְךָ חֲבִי כְּמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם". וביאר רש"י "בא בחדריך - בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. סגור דלתך בעדך - תרגם יונתן עבד לך עובדין טבין דיגנון עלך" (עשה לך מעשים טובים שגינו עליך). ולהאמור מתבארים הדברים כמין חומר, כח לימוד התורה ברבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, מגן על הכלל, ומעשים טובים מגן על הפרט.

[אגב דורשי רשומות ציינו כי "עמי בוא בחדריך" בגימטריא "קרוונה" (367)...].

מהו הכוח הסגולי של עסק התורה כנגד ה'דבר'

כתב הכף החיים (יור"ד סימן קטז אות סב) "טוב לקיים והגית בו יומם ולילה, והסוד 'פי לָקַח טוֹב' (משלי ד-ב. ואין טוב אלא תורה, ברכות ה ע"א), לק"ח בגימטריא מגיפ"ה. עכ"ד.

ונראה בביאור דברי גיסי שליט"א בהוראתו ללמוד פרק 'איזהו נשך' כי הוא מקצוע חמור של הלכות ריבית הדורש עמל ויגיעה רבה, ובזכות הקושי בעמל התורה, יחסוך ממנו את הקושי של הגזירה. ובדבר ההוראה ללמוד מסכת ברכות נראה שהדברים מכוונים למה שאמרו חז"ל (במדבר רבה, קרח. פרשה יח, כא) על הפסוק (שמואל-ב, כג א) "נָאֵם דָּוִד בֶּן יִשָׁי וְנָאֵם הַגָּבֵר הָקָם עַל מְשִׁיחַ אֶלְקֵי יַעֲקֹב וְנָעִים זְמֵרוֹת

יִשְׂרָאֵל". מהו 'הקם על' "כנגד מאה ברכות, שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים, בא דוד ותקן להם מאה ברכות, כיון שתקנם נתעצרה המגפה" [ומסיימים חז"ל "על - עולה של תורה"]. ועל זה אמרו (מנחות מג ע"ב) "היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך". וזו מסכת ברכות כשמה כן היא.

פגישת שידוכין בזמן המגיפה

שאלה:

בימים אלו שרבים חוששים מפני מגפת הקורונה, שואל בחור שהציעו לו הצעת שידוכים, וכבר ביררו לפני התפשטות המגיפה, האם לגשת להצעה ולהיפגש עם המדוברת (שמא יקדמנו וכו'), או שמא מחמת חשש סכנת התדבקות במחלה, ידחה זאת לזמן אחר.

תשובה:

אם אחד משניהם חולה במחלה וצריך לשהות בבידוד, אין להיפגש, מחשש סכנה וכו'. אמנם אם אינם חולים ב"ה, יכולים להיפגש, וישמרו על כללי משרד הבריאות לשבת במרחק-מה וכו'.
ואין לחוש מצד זמן מגיפה ופורענות, ואדרבא יש להדר ולדקדק ולקיים את כל המצוות שניתן לקיימן, ולהרבות זכויות.

ואין להקשות על דברינו מהגמרא תענית (יא ע"א) אמר ריש לקיש: אסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון שנאמר: "וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב". מכך שהדגיש הכתוב שהבנים נולדו ליוסף "בטרם תבוא שנת הרעב", מוכח שיוסף הקפיד שלא לשמש מיטתו בשנות הרעב. וכן פסק בשולחן ערוך (או"ח סימן תקעד סעיף ד). הרי שאין לעסוק בעניני פו"ר בזמן פורענות.

דיש לדחות, חדא, דהכא עוסקים בשידוכין ולא בתשמיש.

ותו, שבהמשך הגמרא הובא שחסוכי בנים, שלא קיימו עדיין מצות פריה ורביה - משמשין מטותיהן אף בשני רעבון. ולכאורה ק"ו בשאלתינו שיש להתיר את פגישת השידוכין, באופן שלא קיימו פו"ר.

חתן שהתגלה כחולה קורונה

שאלה:

אתמול פורסם בכלי התקשורת על חתן שיומיים לפני חתונתו התגלה כחולה במחלת הקורונה. בעקבות כך התעוררה שאלה, האם יכול החתן החולה לקדש את הכלה, כיון שאינו יכול להתייחד עמה, מחמת חובתו לשהות בבידוד?

ושמא נייעץ לחתן לקדש את הכלה ע"י שליח?

תשובה:

אף שלכאורה היה מקום לומר שיקדש החתן את הכלה, ושוב לאחר זמן יעשו את החופה וכו', מ"מ אין לעשות כן, כפי שתקנו הפוסקים, כמו שכתב בשו"ת פרי הארץ (ח"ג חאה"ע סי' ב דף כו ע"ג) וז"ל: וכבר

נודע לכל תושבי עה"ק ירושלים, אשר ישנה הסכמה קדומה בחרם ובנידוי ובכל תוקף מקדושים אשר בארץ המה, שלא לקדש שום בת ישראל טרם עת החופה והנישואין, וכל העובר על זה לקדש בקרב הארץ הרי הקידושין ההם מופקעים מעיקרן, ואפילו שיהיו במאה עדים, אפקעינהו רבנן לקידושין מניה, והרי הוא נלכד ברשת נח"ש, והסכמה זו נהוגה אצלינו בכל תוקף עד יבא מורה צדק. "וכך אנו נוהגים הלכה למעשה". ע"כ. וכתבו הפוסקים שתקנה זו התפשטה בכל ארץ ישראל וכו'.

ולכן יש לחתן להמתין עד שיחלים ממחלתו, ויקיים את מצות הנישואין כדת וכהלכה במעמד אחד. ולא יקדש על ידי אחר.

סיוע לאב זקן שיש חשש להדבקה

שאלה:

הנה כעת במחלת הקורונה בעולם ל"ע, וצריכים הרבה אנשים להיות בבידוד, כי יש חשש שהם נדבקו בזה, ה' ישמרנו, נבקש לשאול:

אדם מבוגר שנמצא בבידוד בביתו בגלל מחלת הקורונה, ומבקש מבנו שיבוא לעזור לו בבית, אמנם בית ההורים אינו כשר, ומסתפק הבן כיצד לנהוג. האם ילך יעזור לאביו, או שימנע ויבקש מאחרים לסייע לאביו, מחשש שמא ידבק.

תשובה:

אין לבן לעזור לאביו במקרה זה, ויש להסביר לו את טעם האיסור משום "ונשמרתם". וידאג לאדם אחר שיסייע לאביו.

והנה בחשוקי חמד עמ"ס נדה (טו ע"ב) הבאנו בשם רבי משה שטיגל, הוראה מעניינת של רבינו החזו"א בדיני כבוד אב: בחור הגר באחד המושבות הבחין פעם אחת איך שאמו יוצאת למשק ושוחטת תרנגולת ב"סכין גילוח", וחשכו עיניו על שמאכילים אותו בבית נבילות וטריפות. גם שמירת השבת היתה לקויה במקום הנ"ל. בצר לו החליט לעזוב את הבית, וסוף דבר היה, שהגיע לשיבת חברון בירושלים. באחד הימים קיבל מכתב מהבית, שאביו יצא עם עגלה לחרוש בשדה, שבר את גבו ונפל למשכב, והאב מבקש מאוד שישוב הביתה לסעדו. הבן התחבט כיצד יוכל לגור בבית הוריו האוכלים נבילות?

הבחורים שטיפלו בנער זה, פנו אלי שאלך לשאול את רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהיה גר אז בירושלים, כדת מה לעשות? המשגיח זצ"ל העמיק בשאלה שהבאתי לפניו, ולבסוף הפטיר: תשאל את ה'חזון איש! לקחתי את הבחור ונסענו לב"ב. את הבחור השארתי בביהמ"ד שבבית רבינו, ואני נכנסתי לקודש פנימה. הצעתי בפניו את כל העניין, ומיד הגיב: לא היה לכם את מי לשאול בירושלים כי באתם לשאול אותי? ואמרתי שהייתי אצל המשגיח זצ"ל והוא שלחני לכאן, ואז היתה הרצינות ניכרת על פניו.

ואז השיב רבינו בהאי לי שנא: "זאת אומרת, שהבן יעזוב אבא חולה, ולא יבוא אליו, ועוד שאני אמרתי ככה. איך יכול אני לומר כדבר הזה?" והורה, שהבחור ישוב לביתו. העזתי פני ושאלתי: אבל אין אוכלים שם כשר וגם שמירת השבת אינה על הצד היותר טוב?... והשיב: שישתדל לאכול כשר... ומיד שאל, הבחור נמצא כאן? ואמרתי: הן, הוא בביהמ"ד, ואז נכנס הבחור ואמר לו רבינו בעברית: סע הביתה, ותשתדל לחיות חיי עיר ולא חיי מושב הקרויים מתים!"

1. עיין מה שהובא בזה בשו"ת יביע אומר (ח"ד אבה"ע סימן ה אות י ובחלק י אבה"ע סימן כה אות ד ובסימן כו)

לתת הוראה לעזוב אבא חולה, לא יכול היה רבינו, אלא שיש בעיות הלכתיות קשות, על כך הורה שיחפש דרכים כדי לפתור. (ספר מעשה איש ח"א עמוד 42).

אמנם ברור שכל זה שאין מדובר בחשש שמא ידביק האב החולה את בנו, ויגרום לו נזק גדול יותר, ולכן בשאלתינו, יסביר לאביו שאסור לו על פי הרפואה, לסייע בעדו, ויביא אדם אחר שיעשה כן במקומו.

מצות כיבוד הורים מגינה מדבר

ויש לציין את שכתב החיד"א זצ"ל בספרו "גאולת עולם" על הגדה של פסח (על מכת דבר), כי בזכות מצות כיבוד אב ואם אפשר לינצל מן הדבר.

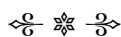
מצות חינוך בבידוד

שאלה:

האם חייב האב לחנך בנו כשאחד מהם בבידוד בגלל מחלת הקורונה?

תשובה:

אם אפשר לחנך ולהדריך את בנו דרך הטלפון, חייב האב לעשות כן, ואין האב נפטר מחינוך ילדיו מחמת בידוד של אחד מהם. הגע בעצמך, וכי אם שוהה האב בחו"ל וכד', ואינו סמוך ונראה לילדיו וכי נפטר מחמת כן ממצות חינוך.

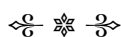
נישוק ידי האב

שאלה:

אב שביקש מבנו שבכל פעם שמגיע לבית הכנסת שינשק את ידו בכניסה. האם הבן מחוייב לזה גם במצב הנוכחי של חשש מחלת הקורונה ל"ע?

תשובה:

אסור לבן לנשק ידי אביו, כיון שזו הוראת הרופאים להימנע מכל מגע באופן כזה ובדומה לו. למה דבר דומה, לאבא שביקש מבנו החולה בדלקת ראות לאכול גלידה קרה, הרי בודאי שאסור לבן לשמוע לאביו. ויבאר לאביו שכן הוא דעת האלוקים בתורה הקד' מדין "ונשמרתם".

להתחפש בפורים לסיני חולה קורונה

שאלה:

הגנת בגן של בתי רוצה להכין תחפושת לילדות, של סינים חולי קורונה, עם מסכת בידוד על הפה מחשש הידבקות.

נבקש לשאול ממרן שליט"א, האם הדבר ראוי להתחפש לחולה?

תשובה:

הנה נשאלנו האם מותר בפורים להתחפש לזקן שהולך עם הליכון וכדו', או שיש לחוש לפתיחת פה וכו'. והשבנו, דשנינו בסוף מסכת פאה (פרק ח משנה ט): "כל מי שאינו לא חיגר, ולא סומא, ולא פיסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם", שנאמר (משלי יא) "ודורש רעה תבואנו".

ובתפארת ישראל (ס"ק נא): ביאר שמדובר באחד שעושה את עצמו בעל מום, מפני שרוצה שירחמו עליו ויתנו לו צדקה. ואפילו כשהוא באמת עני, אומרת המשנה שייענש, משום שממעט בכבוד שמים, כי על ידי מעשיו, רואים כולם שכאילו ה' יתברך ברא בעל מום נוסף בעולמו. והרי הרואה בריות יפות, צריך ליתן שבח לשמו יתברך (ברכות דף נח ע"ב), ואם כן זה שעושה עצמו נכה וכדומה, הרי הוא כפוי טובה, וממעט בשבחו של הקדוש ברוך הוא.

למדנו אפוא, שקיים עניין שבריותיו של הקדוש ברוך הוא לא יהיו בעלי מומים חלילה, אלא יהיו נאים, ובכך יתרבה כבוד שמים.

וכיון שהטעם שאם עושה עצמו כאילו הוא בעל מום, יש בזה מיעוט כבוד שמים, אין איסור בתחפושת כי כולם יודעים שזה תחפושת בלבד לצורך ימי הפורים, ואין בזה מיעוט כבוד שמים.^ז

ולפי זה נראה שיש להתיר גם בשאלתנו, בתחפושת של סיני החולה בקורונה ל"ע, ויש להוסיף בלבוש התחפושת בהבלטה את המילים "אני ה' רופאך".^ח

א"נ כיון שלהתחפש חשיב כמנהג של מצוה, כמ"ש בשו"ע (או"ח סימן תרצו סעיף ח בהגה) שנהגו ללבוש פרצופים בפורים. י נראה דיש לומר בזה "שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח-ה).

זכה לחניית נכה במרמה, ותוך כמה חודשים הפך לנכה

ז. ובחשוקי חמד עמ"ס פאה (זרעים-א פאה פ"ח מ"ט) הבאנו מעשה בראובן שרצה להשיג זכאות לחניית נכה בסמוך לביתו ובסמוך למקום עבודתו, משום שמצוקת החניות בשני המקומות היתה קשה ביותר, ולבסוף לאחר תחבולות ורמאויות, הצליח להשיג מסמכי נכות כוזבים, וקיבל מקום חנייה מרווח צמוד לבית, ומקום מיוחד נוסף סמוך למקום העבודה. [ציבור השכנים לא התלונן, משום שככל הנראה תלו הדבר בסוג של נכות שאינה ניכרת].

חלפו ששה חודשים, והתקיים בראובן מאמר המשנה בפאה (פ"ח מ"ט) כל מי שאינו לא חיגר, ולא סומא, ולא פיסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנאמר ודורש רעה תבואנו, וראובן הפך באופן פתאומי לנכה אמיתי, ועכשיו הוא באמת זכאי לחניית נכים. ושמעתי ממו"ח **מרן הגרי"ש אלישיב** זצ"ל שמעשה זה הוי דוגמא מוחשית של המשנה בפאה. ע"ש מה שכתבנו.

ח. הובא בקובץ ווי העמודים וחישוקיהם (אדר תש"פ).

תחפושת של המן הרשע

ט. סיפר גיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, כי שמע מאביו מרן הקהילות יעקב זצ"ל, שבישיבה שלמד בנובהרדוק בכל שנה לכבוד פורים היו רגילים להציג את המעשה של המן ומרדכי וכל הענין. ובכל שנה, אותו בחור שהיה מחופש ומעמיד עצמו כהמן, לא היה סופו טוב, ובמשך הזמן יצא לתרבות רעה. ויש להיזהר מתחפושת שאינה של צדיקים. (ארחות רבנו. ובספר שיח המגילה, עמוד עד).

אמנם נראה דיש בתחפושת זו בדווקא טעמים נסתרים וכו', ואינו דומה לנידון דידן.

י. אחד הטעמים הנפלאים למנהג לבישת תחפושות כתב בשו"ת כנסת יחזקאל, שהוא זכר לכמה דמויות מהמגילה שכביכול שמו מסכות: א. המלאך גבריאל כיסה את המראה של ושתי ועשה לה זנב כדאיתא בגמרא מגילה (דף יב ע"ב), וטעם זה כותב גם באליה רבא (סי' תרצו ס"ק טו), שהתחפושת היא זכר למפלת ושתי המלכה שצמח לה זנב. ב. אסתר כאילו שמה מסווה על פניה וכיסתה את מוצאה כדי שלא ידעו שהיא יהודיה וכל אחד חשב שהיא מאומתו (מגילה ז ע"א). ג. מלאכי השרת התחפשו לבני המן, קצצו אילנות בגינת אחשורוש והסבירו לו שכך ציום המן (גמרא שם טז ע"א). ד. אליהו הנביא התחפש לחרבונה סריס המלך כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק נ) ובילקוט (סימן תרנט). ה. בדומה להנ"ל כתב במחצית השקל שהטעם שמתחפשים הוא על שם הפסוק (אסתר ח-יז) "רבים מעמי הארץ מתייהדים", ויש מוסיפים על פי פירוש הגר"א (מגילת אסתר שם) שאותם מתייהדים לא היו גרי אמת, ורק עשו עצמם כיהודים, וזכר לכך לובשים תחפושות ומסכות ועושים עצמנו כדמות אחרת. עכ"ד. וכבר הביאו עוד טעמים למנהג זה, ואכמ"ל.

והגדת לבנך בבידוד

שאלה:

אב הנמצא בבידוד מחמת מחלת הקורונה, כיצד יקיים מצות 'והגדת לבנך' בליל התקדש החג, בליל הסדר, עם ילדיו?

תשובה:

נקדים בשאלה דומה שנשאלנו בחשוקי חמד עמ"ס סנהדרין (סז ע"א):

חולה הצריך לשכב בבית חולים בליל הסדר, האם יקליט עצמו מספר לבניו את יציאת מצרים

חולה הצריך לשכב בבית חולים בליל הסדר, ורוצה לקיים מצות 'והגדת לבנך', ולכן הגה רעיון, שהוא יקליט את עצמו מספר סיפור יציאת מצרים, והם יכוונו את הטייפ עם שעון שבת, שידלק בלילה בשעת אמירת ההגדה, וכך הם יאמרו את ההגדה ביחד עמו, והוא יסביר להם דברי ההגדה, וישמעו אותו מספר סיפור יציאת מצרים, ושואל האם ראוי לנהוג כך?

תשובה

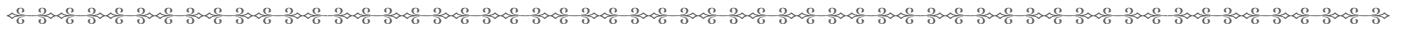
כתב השו"ע (או"ח סימן רנב סעיף ה) מותר לתת חטים לתוך רחיים של מים, סמוך לחשיכה. והוסיף הרמ"א ולא חיישינן להשמעת קול, שיאמרו רחיים של פלוני טוחנות בשבת. ויש אוסרים ברחיים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול והכי נהוג לכתחלה, מיהו במקום פסידא יש להקל. ומותר להעמיד כלי משקולת שקורין זייגע"ר מערב שבת, אע"פ שמשמיע קול להודיע השעות בשבת, כי הכל יודעים שדרכן להעמידו מאתמול. וכתב המשנ"ב (סק"ג) ולא יחשדוהו שעשה זאת בשבת, וא"כ גם בענינו שכולם יודעים שאפשר להעמיד טייפ על ידי שעון שבת, לא יחשדוהו שעשו זאת בשבת.

ובערוך השולחן (סימן שלח ס"ה) כתב שאסור להעמיד כלי שיר בערב שבת שינגן בשבת, משום חשש שמא יתקן כלי שיר, דמה לי אם מנגן על ידו, או מעצמו, סוף סוף יש חשש כשיראה שאינו מנגן יפה יתקנו. ומסתבר שהוא הדין בלא שיר, אלא באמירת דברי תורה, שאם יתקלקל יבוא לתקן.

והנה מסתבר שאם הבנים ישמעו את אביהם מספר בקלטת, יקיים בזה האב מצות עשה דאורייתא של והגדת לבנך, ואפילו אם נאמר שאינו נחשב כמספר עכשיו, מ"מ מסתבר שאין המצוה שהאב יספר יציאת מצרים, אלא שהבן ישמע, וכיון שהבן שומע את הסיפור בגרמת האב, מקיים האב מצוה זאת, אך למעשה יש לעיין שיתכן שיש מקום לגזור בכה"ג משות השמעת קול. והדעת נוטה שעדיף שימנה שליח שהוא יספר לבנו על יציאת מצרים.

ובנדון שאלתינו באב השוהה בבידוד, יש לומר, דכיון שאינן יכולים להסב בשולחן אחד, מחשש התדבקות במחלה, יש לומר לילדים שיעמדו במקום רחוק, כגון בחדר אחר או מחוץ לבית סמוך לחלון, והאב השוהה בתוך החדר יגביה את קולו כדי שישמעו בניו, ויקיים באופן זה את מצות והגדת.

רוצים לברך ברכת האילנות מחוץ לעיר, וחוששים מהתדבקות במחלת הקורונה

מידי שנה בס"ד אנו עורכים, יחד עם בני הקהילה, נסיעה בר"ח ניסן, שבמרכזו ברכת האילנות, ברוב עם על פרדסים מלבליים מחוץ לעיר, עפ"י דברי המקובלים שיש ענין גדול לברך על ריבוי אילנות וצמחיה וכו', כמו שהובא בספר פסח בציון בשם המקובלים.

נסיעה זו שבמהלכה נאמרים דברי תורה מוסר חיזוק ויראת שמים, מהווה הזדמנות לגיבוש מיוחד בין בני הקהילה כ"י, וכפי הנשמע הציבור ממתין לה משנה לשנה.

בשנה זו יתכן שבמהלך הנסיעה, תתקיים סיום מסכת וסעודת מצוה של אחד מהחברים בע"ה.

כיון הנסיעה הוא לעיה"ק טבריה ת"ו, כדי לחזות בברכת ה' הגדולה וברחמיו על עמו, בריבוי המים בכנרת ובשאר הנהרות, ע"י ירידת הגשמים המבורכת לה זכינו בחסדי ה' בשנה זו. שיש אומרים שהיא בזכות סיומי הש"ס האדירים ברחבי העולם, בהם השתתפו רבבות, וכן מחמת ריבוי לומדי התורה בעקבות כך.

נבקש לשאול, האם בימים אלו בהם מחלת הקורונה משתוללת בעולם, נכון להימנע מנסיעה זו. או כיון שיש בזה מצות ברכת האילנות ולימוד תורה וחיזוק וכו', ניתן לקיימה.

תשובה:

נקדים בשאלה שנשאלנו בעבר:

לבצע הנשמה מפה לפה, מחשש להדבקה

בענוותינו הרבים, לפני כמה שנים, אויבינו הרימו ראש, ואומרים לכו ונכחידם מעם ולא יזכר שם ישראל עוד, ודם ישראל נשפך כמים, וביניהם פצועים קשים שזקוקים להנשמה מפה לפה. [בדרך כלל ישנם אמצעי הגנה שבהם משתמשים הרופאים והחובשים, מחשש שמא הפצוע חולה במחלה מדבקת קטלנית].

מה ההלכה כשפצועים שוכבים לפנינו ומשוועים לעזרה, והם זקוקים להנשמה, ועובר אדם הבקי בהנשמה, אך לא מכיר את הפצוע, וחושש שמא הוא חולה במחלה מדבקת. האם בכל זאת חייב להנשימו?

ובחשוקי חמד עמ"ס כתובות (טו ע"ב) הבאנו את דברי המשנ"ב (סימן שכט ס"ט), שאם יש סכנה למציל, אינו מחוייב להציל, דחיי קודמים לחיי חברו. ואפילו בספק סכנה, נמי עדיף ספיקו דידיה, מודאי דחברו, אולם צריך לשקול הדברים היטב, אם יש בו ספק סכנה. ולא לדקדק ביותר, כאותה שאמרו, המדקדק עצמו בכך, בא לידי כך, עכ"ל. והנה אם הסכנה להידבקות היא גבוהה, אין המציל חייב להסתכן, למרות שבלי החייאה ודאי החולה ימות.

אולם אם החשש להידבקות הוא בגודל של חמשה אחוז, מסתבר שמצוה על המציל להנשים את החולה, כיון שהוא מיעוט שאינו מצוי, כמו ששמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. יא

יא. דהנה בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סימן פא) דן מתי חייבים לבדוק צומת הגידים כדין מיעוט המצוי, והביא בזה פלוגתא בין הבית אפרים (יור"ד סימן 1), ובין המשכנות יעקב (יור"ד סימן יז) שהוכיח דאחד מעשרה נחשב למיעוט המצוי. וראיתו מגיטין (דף לא ע"א) המניח פירות להיות מפריש עליהם וכו' מפריש עליהם בחזקת שהם קיימים. וקתני סיפא בז' פרקים בשנה בודקים את היין, בקדים של מוצאי החג, ובשעת כניסת המים לבוסר, ובודאי אין רוב ואף מחצה מחמיצין, ושיעור המיעוט להחמיץ מבואר בב"ב (דף צג ע"ב) דתנן המוכר מרתף לחברו, מקבל עליו עשרה קוססות למאה, שמע מינה דיותר מזה, אין דרכו להתקלקל. הרי ששיעור היין להתקלקל הוא עשר למאה (עשרה אחוז).

ומסתבר שאם מוטל לפנינו פצוע בלי הכרה, ובלי החייאה מפה לפה, ודאי ימות, מצוה להחיותו, ועל זה נאמר במשנ"ב "לא לדקדק ביותר".

דעת מומחי הרופאים

ושאלנו את פי מנהל מחלקת המחלות המדבקות הרופא מיכאל בורק הי"ו, ואמר לנו שאחוז החולים (בארץ ישראל) במחלות מדבקות קטלניות הוא פחות מאחד לאלף. והוסיף ואמר שאפילו אם מבצעים החייאה מפה לפה, לחולה שבודאי יש לו את המחלה הקטלנית, אין המחלה עוברת למציל, כי אם בערך אחת לשלוש מאות. ואמר שרופאי ישראל שיבוא לידם מקרה של צורך לבצע החייאה מפה לפה לחולה ודאי, עושים זאת. ולכן אע"פ שלכתחילה יש לרופאים ולאחיות לנקוט בכל אמצעי הזהירות, וגם ללבוש כפפות וגם לבצע החייאה בעזרת מכשירים, ולא מפה לפה, בכל זאת אם נזדמן פצוע המוטל לפנינו מחוסר הכרה, יש להנשים אותו גם כשאינן ביד המציל אמצעי מיגון.

ובנדון שאלתינו בענין הנסיעה לטבריה וכו', נראה שחשש ההדבקות באופן הנו', הוא קטן, ולכן יש להיוועץ עם 'משרד הבריאות', שיש להם את הידע בתחום זה, ולהם נתנה תורה רשות לרפא, כמובא בגמ' ברכות (דף ס ע"א), ועיין בערוך השולחן (יור"ד סימן שלו ס"ב). ואם הם אינם אוסרים את קיום הנסיעה, יש להתירה, כי "שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח-ה).

[אמנם כעת התפרסמה הוראה ממשרד הבריאות, שאין להתכנס יותר מעשרה אנשים, מחשש התפשטות המחלה וכו', ולפי"ז נראה שאין לקיים את הנסיעה הנו'. וכל א' יברך ברכת האילנות על האילנות שבקרבת ביתו].

לברך ברכת האילנות דרך חלון הבית

שאלה:

אדם שיש חשש שהוא חולה במחלת הקורונה, ושוהה בתוך ביתו בבידוד, האם יכול לברך ברכת האילנות בר"ח ניסן מחלון ביתו?

תשובה:

נראה שהחולה יכול לברך מחלון ביתו, וכמו הביא הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל בספרו מועד לכל חי (סימן א סעיף ז) בשם ספר פרי האדמה, שרבנים בקושטא יע"א היו מברכים ברכת האילנות בעד החלון בהיותן בביתם, ואינם זזים ממקומם ועומדים וממברכים, ואפילו שאינן זקנים והם גבורי כח, אינן אומרים נצא השדה ונברך. ע"ש. הרי שניתן לברך ברכת האילנות מתוך הבית דרך החלון.

ובדומה לזה כתב הגרב"צ אבא שאול זצ"ל בשו"ת אור לציון (חלק ג פרק ו-א) שהנוסע ברכב, ורואה אילנות דרך זכוכית החלון, רשאי לברך ואין הזכוכית נחשבת להפסק, עפ"י דברי מרן החיד"א בברכי יוסף (סימן רכד אות א) שבברכות הראיה אין חלון הסתום בזכוכית נחשב הפסק, ויכול לברך ברכות אלו. ע"ש.

ושמענין מיניה דשיעור מיעוט המצוי כזה חייב בבדיקה. ומכאן קבע המשכנות יעקב הלכה ולמעשה, שדוקא שיעור של עשר למאה, נחשב למיעוט המצוי, ופחות מעשר למאה, לא נחשב למיעוט השכיח. ופטור מבדיקה, ע"ש. ולענינו אולי ניתן לומר שחמישה אחוז הוא מיעוט שלא מצוי.

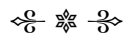
מי קודם להיכלל במנין עשרה

שאלה:

על פי הוראות משרד הבריאות, חל איסור של התאספות של שלמעלה מעשרה אנשים, מחשש של הדבקה במחלת הקורונה. מחמת כן מתקיימים מניני תפילה של עשרה אנשים בדיוק. באופן הנ"ל, האם יש דיני קדימה לכהן לוי או תלמיד חכם, או שמא כל הקודם להגיע מעשרה ראשונים, וזכה, והשאר יחפשו מקום אחר להתפלל במנין או יתפללו ביחידות?

תשובה:

יש לומר שדיני הקדימה באופן זה, על פי הגמרא במסכת הוריות (דף יג ע"א), כהן קודם ללוי לוי לישראל ישראל לממזר וממזר לנתין ונתין לגר וגר לעבד משוחרר, אימתי בזמן שכולם שוים, אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ. אמנם אם מדובר בבעל קורא שהגיע מאוחר למנין וכד', נראה שיש להקדימו, כיון שהרבים צריכים לו.

להפיץ שקר על אדם שהוא חולה קורונה כדי למנוע עבירה?

שאלה:

אנשים שהתאספו למקום עבירה, האם מותר להפיץ שמועה שקרית שיש באותו מקום אדם חולה קורונה, כדי שימנעו כולם על ידי כך לשהות באותו מקום, וימנעו מעבירה.

תשובה:

אין לעשות כן, על פי מה ששמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאין לעשות פעולות הצלה על ידי שקר. יי

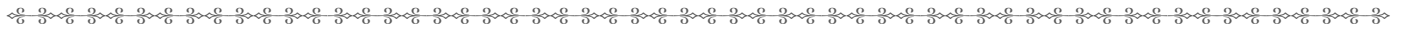
לשקר בשביל שלום בית

יב. והנה בספר חשוקי חמד עמ"ס נדה (מה ע"א) הבאנו, שרופא עור נכנס אל מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב ושאל: אשה שומרת תורה ומצוות באה אליו עם פצעים גדולים על פניה, ועל שאר חלקי גופה, יתכן מאד שבעוד זמן מה בעלה יחפוץ לגרשה ויטעון מאוסה עלי.

והנה לפצעים אלה יש תרופה עם תופעות לוואי, אך דא עקא שהשלטונות בחו"ל מאשרים לרופא לתת מרשם לתרופה זו, רק אם האשה תחתום על מסמך מיוחד שבזמן לקיחת התרופה תקח גלולות למניעת הריון, וכן בעלה ישמש עם מו"ח. וזאת כדי שלא תתעבר, כי אם תתעבר בזמן לקיחת התרופה, הילד יולד עם מומים גדולים מאד, וכדי למנוע זאת, מתירים השלטונות לקחת את התרופה רק כאשר הם משוכנעים במאה אחוז שהאשה לא תכנס להריון, ובזמן לקיחת הגלולות, יש חשש קטן של שני אחוז שתכנס להריון.

שואל הרופא הרי מצד הדין אסור לבעל לשמש עם מו"ח, וכיון שהם שומרי תורה ומצוות הם מסרבים בתוקף לשמש עם מו"ח, האם מותר להם לחתום על טופס שהם ישמשו עם מו"ח, למרות שזה לא נכון, כי מבחינתי אומר הרופא די בהגנה של הגלולות. והרי אמירת שקר כדי להשכין שלום בין בני הזוג מותר, ואולי באופן כזה מותר לחתום בשקר? [יש לציין ששקר בכתב הוא קלוש יותר, ובשו"ת פני יהושע (סימן פד) כתב שאין איסור שקר אלא כשמוציא מפיו, או מראה בגופו, אבל בכתיבה לא מקרי משקר. וכן כתב המהרש"א בבבא בתרא (דף טו ע"א) שלכן היה משה כותב וימת שם משה, שכיון שלא היה אומר לא מחזי כשקרא, ויעוין מש"כ בזה בחשוקי חמד עמ"ס ב"ק דף קג ע"א].

וכתבנו שמו"ח זצ"ל כששמע את השאלה הזדעק, והלא זה שקר, ואיך אפשר להתיר הצהרת שקר, ולא רצה להתיר גם בשביל שקר כזה הגורם השכנת שלום. והדברים צריכים ביאור הרי נאמר במסכת בבא מציעא (דף פז ע"א) תנא דבי רבי ישמעאל גדול שלום שאפילו הקב"ה שינה בו שנאמר 'ותצחק שרה בקרבה לאמר... ואדוני זקן'. וכתב 'ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי'. כמו כן נאמר ביבמות (דף סה ע"ב) אמר ר' אילעי בשם ר' אלעזר בן רבי שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר שלום, שנאמר (בראשית ג, טו-יז) אביך ציוה וגו' כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו'.

זהירות משקר בזמן מגיפה

ויש להוסיף את מה שכתב הבית דוד (יו"ד סימן נ"ז) בשם סדר פיתום הקטורת כ"י מהאר"י ז"ל, שיש להיזהר מדבר שקר בזמן המגפה, וזה הוא כלל גדול, כי מי שהוא מדבר שקר בזמן המגפה, הוא מסוכן, רחמנא לשזבן. וע"ע בספר רפואה וחיים להגר"ח פלאגי ז"ל (פרק ה אות מב).

להתפלל בזמן מגיפת הקורונה ללא מעיל עליון [חליפה]

שאלה:

בעוה"ר נמצאים בזמן קשה של מגפת הקורונה, ה' ירחם, והנה היום למדנו במסגרת לימוד הדרך היומי, את הגמרא במסכת שבת (דף י ע"א) על מנהגו של רב כהנא בתפילה, שכאשר היה צער בעולם, השליך את גלימתו מעליו קודם התפלה, שלא יראה כאדם חשוב, ופכר ידיה ומצלי. ואמר להסביר את התנהגותו: בשעת צער יש להתפלל כעבד לפני אדונו

אבל כאשר יש שלום בעולם, היה לובש בגדיו ומתכסי בגלימתו ומתעטף בטלית, דהיינו דרך נוי, והדר מצלי. שאמר: "הכון לקראת אלוך ישראל". ע"כ.

ורצינו לשאול ממרן שליט"א, האם לפי זה, בימים אלו של צער ודינים קשים בעולם, יש מקום להתפלל ללא החליפה העליונה וכד', כנהגתו של רב כהנא בעיתות כאלה, כעבד לפני רבו, ושלא להיראות כחשובים.

נודה מאוד למרן שליט"א באם יואיל נא לבאר לנו את הדברים.

תשובה:

כתב הטור (או"ח סי' צא) שבשעת זעם יחבוק ידיו דרך צער ויתפלל ובעת שלום יתקטט בבגדים נאים ויתפלל. וכדברי הטור, כתב הרמ"א שם (סעיף ו) שבעת זעם יש לחבק הידים בשעת התפלה כעבדא קמיה מאריה, ובעת שלום יש להתקטט בבגדים נאים ולהתפלל. ע"כ.

אמנם נראה שהטור והרמ"א לא דיברו מאומה מענין המלבושים בעת זעם, משמע שבעת זעם יש ללבוש את הבגדים הרגילים, ובעת שלום יש להתקטט בבגים נאים יותר.

בעת צרה אין להאריך בתפילה כל כך

והנה בטעם הדבר שנהג כן רב כהנא להסיר גלימתו, ביאר הבן יהוידע, מפני שדרך העבד כשיבא לבקש דבר מן המלך, ידבר בקשתו בדברים מצומצמים ויצא תיכף, וכן הענין בעת צרה אין להאריך בתפלה, וכמ"ש רז"ל על הים היה עומד מרע"ה ומאריך בתפלה, אמר לו הקב"ה ישראל עומדין בצרה ואתה

ואולי יתכן להסביר דבריו: כל ההיתר לרופא לרפואת, הוא רק כשמקבל רשות ב"ד, וכמו שכתב בשו"ע (יו"ד סימן שלו ס"א). והוסיף בערוך השולחן (שם ס"ב) והאידנא צריך להיות מוסמך מהממשלה שיש לו רשות ליתן רפואות לחולאים. וכיון שהממשלה אינה נותנת היתר לתרופה זו, אלא בתנאי זה, אולי אסור לרפואת, וצ"ע, דיתכן דהיתר הרפואה ע"י רשות בית דין הוא רק למנוע משקרנים ומתחזים להתעסק ברפואה, משא"כ בנידוננו שהרופא יש לו הסמכה לשמש כרופא, אלא שהשלטונות לא נותנים רשות במקרה זה לרפואת, כיון שהם רוצים למנוע לידת ילדים חולים, אולי בזה לא צריך רשות. ע"כ. וע"ע בספר שמחה לאיש (סימן י אות מג ואילך) מה שהובא בשם גיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א.

מאריך בתפלה?! ולכן בצרת מרים התפלל תפלה קצרה "אל נא רפא נא לה", אבל בעת שלום מראה עצמו כשר שדרכו כשיבא לפני המלך לבקש דבר מאריך ואינו מדבר כניו העבד.

המתכבד במלבושיו מעורר קטרוג

ועוד ביאר הבן יהודע, שבעת צרה חשש רב כהנא מהמקטרגים, שרואים שמתכבד בלבושיו ועומד בתפלה, ויאמרו עליו שהוא מראה עצמו מהחשובים באו ונראה מה מעשיו, לכן בעת צרה כיון שיש להם תגבורת, חשש מקטרוגם וקנאתם משא"כ בעת שלום, שהמקטרגים כנועים מאליהם, לא חשש כ"כ מהם. ע"כ.

על כל פנים, לא ראינו לרבותינו ששינו דבר מה בצורת מלבושיהם בעיתות זעם וצרה, ואף אנו נלך בעקבותיהם.

לסיכום:

אין לשנות בצורת המלבושים בתפילות בעת צרה.

אחות המתבקשת לעבוד במחלקה עם חולי קורונה

שאלה:

אחות עובדת בבית חולים באחת המחלקות. עם התפתחות המגיפה ל"ע, מעוניינים הנהלת בית החולים להפוך את כל בית החולים לטיפול בחולי הקורונה בלבד.

אותה אחות בהיותה מומחית בטיפול הנשמה, ביקשה הנהלת בית החולים להצטרף לעובדי המתכונת החדשה עם החולים הנ"ל.

האחות חוששת מאוד מסכנת התדבקות, למרות שתקבל ציוד הגנה מושלם וכו', כמו שאר עובדי בית החולים. אולם יש קושי בעבודה עם אמצעי ההגנה והמסכות, שמקשה את הנשימה ואת ההתנהלות במהלך העבודה. וכן כאשר פושטים את הציוד המיוחד צריכים לעשות לפי ההוראות המחמירות, מחשש להתדבקות.

זאת ועוד, בעבודה עם חולי הקורונה, יש לחץ נפשי גדול.

מאידך אם תסרב לכך, יעבירוה לעבודה בבית חולים אחר בטיפול בחולים רגילים [לא בקורונה], ללא אמצעי הגנה מיוחדים. וגם בזה האחות קצת חוששת שמא יגיעו חולי קורונה וכו'.

תשובה:

נקדים בשאלה שנשאלנו לפני זמן מה:

האם מותר לרופא לעזוב עיר מופגזת בגלל הסכנה

בימי החרדה שעברו על העם היושב בציון בכלל, ועל תושבי הצפון בפרט, בשיליהי שנת תשס"ו, בעת שאויבנו הקמים עלינו שולחים חיצים מות טילים ואבני בלטיטראות על מקומות ישוב, נשאלה שאלה על ידי רופא בבית חולים הנמצא בעיר שהיתה תחת התקפות קשות של טילים, ובעקבות התגברות ההפצצות החליטה רעיתו לעזוב את העיר. ובא לשאול האם לפי דעת תורה מן הראוי שיעזוב את משמרתו?

וטרם בואנו להשיב על שאלה זו, עלינו לדון בשאלה דלהלן:

עד כמה אדם חייב להסתכן כדי להציל

תשובה

והשבנו (בחשוקי חמד עמ"ס סוכה לח ע"א), שנאמר במסכת תענית (דף יט ע"א) על אלו מתריעין בשבת, על עיר שהקיפוה נכרים, או נהר, ועל ספינה המיטרפת בים. ר' יוסי אומר לעזרה ולא לצעקה, נצועקין לבני אדם שיבואו לעזרם. רש"י תענית דף יד]. וכך נפסק בשו"ע (או"ח שכט ס"ח) שמצוה על כל אדם לחלל עליהם שבת כדי להצילם, וכתב שם המשנ"ב שמכל מקום אם יש סכנה למציל אינו מחויב דחיי קודמים לחיי חבירו. ואפילו ספק סכנה נמי, עדיף ספיקו דידיה מודאי דחבירו, אולם צריך לשקול הדברים היטב אם יש בו ספק סכנה, ולא לדקדק ביותר כאותה שאמרו המדקדק עצמו בכך, בא לידי כך, עכ"ל. לפי זה, פצוע שדמו נשפך, ואם המציל יגש אליו, הוא מסכן את חייו, וישנם חמישים אחוז שגם הוא יפגע, אל יגש, כי חייו קודמים, ואע"פ שהפצוע ודאי ימות, ואילו המציל ספק יפגע, בכל זאת חייו קודמים. אבל אם החשש קטן אל ידקדק על עצמו אלא יסתכן מעט ויציל.

וכך גם בשאלתנו, כיון שהסכנה קטנה ורחוק מאוד שיפגע, ואין אחד מאלף שנפגע, ובסכנה מועטת כזו אסור לחלל שבת כדי לעזוב את העיר, כמבואר ברע"א (תשובה ס'), וכך כתוב במג"א (סימן שטז ס"ק כג) שאסור להרוג 'שממית' בשבת, כי [רק] אחת מאלף היא מסוכנת, כשנופלת למאכל. וכך מבואר גם ב"שם אריה" (סימן כז) שהקשה למה לא כתובים בגמרא כל הסכנות הכתובים ב"ספר חסידים"? והשיב: כל הני דחשיבי ב"ספר חסידים" הם חששות רחוקות ואפשר שלא יזיק רק לאחד מיני אלף, אך מדינא ומתקנת חכמים אין לחוש לזה, והרב החסיד עשה בזה משמרת שלא נכשל בזה אפילו באחד מיני אלף, עכ"ל. וכן מבואר בשו"ת אגרות משה (חלק חו"מ ח"א סימן קד) שדן אם מותר להתפרנס ממשחק זריקת הכדורים שיש בזה חשש סכנה רחוק, והאגרות משה שם מתיר להכנס לסכנה שהיא אחת מכמה אלפים, יעו"ש.

ובפרט אדם שהציבור זקוק לו שומרים עליו מן השמים [וכמו שידוע בשם ר' ישראל מסלנט שיש סגולה ליום הדין, להיות איש שהרבים צריכים לו], וא"כ אין מקום שמור יותר לרופא המציל פצועים מאשר המרפאה ובית החולים.

המציל בכל ליבו, וכוונתו לקדש ה' מובטח לו שלא ינזק

כתב הרמב"ם (פ"ז מהלכות מלכים הט"ו) "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו, אלא ימחה זכרונו מלבו, ויפנה מכל דבר למלחמה, וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה, שנאמר אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם, ולא עוד אלא שכל דמי ישראל תלויין בצוארו, ואם לא נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו, הרי זה כמי ששפך דמי הכל, שנאמר ולא ימס את לבב אחיו כלבבו, והרי מפורש בקבלה ארור עושה מלאכת ה' רמיה וארור מונע חרבו מדם, וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד, מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל ויזכה לו ולבניו עד עולם ויזכה לחיי העולם הבא, שנאמר כי עשה ה' לאדוני בית נאמן כי מלחמות ה' אדוני נלחם ורעה לא תמצא בך וגו' והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך" עכ"ל. וכך בענינו המציל בעת מלחמה בכל נפשו, מובטח לו שלא ינזק.

הנהגת השי"ת עמנו היא למעלה מדרך הטבע

ויעוין בברכת פּרץ (פרשת שופטים) שכתב "ויתיישב ע"ד זה גם כן הרמב"ן ז"ל הנ"ל שכתב ש"אל תיראו ואל תערצו", אין זה ציווי אלא הבטחה שאין ממה לפחד, ולכאורה קשה הרי הכהן עצמו מכריז פן ימות במלחמה, ולומר דההבטחה הוא בדרך כלל שאע"פ שיתכן שיחידים ימותו אבל בכלל, ישראל ינצח, עדיין קשה כמו שהשיב במג"א דהא אשכחן לפעמים שלא היה כן, ולומר דההבטחה הוא על תנאי אם יזכו, א"כ איך אמרה תורה אל תיראו הרי עדיין איכא חשש שמא לא יזכו ח"ו. ולהנ"ל מובן שפיר דעכ"פ זה מובטח להם שאל ירך לבבכם מפני צהלת סוסים וצחצוח חרבות, אל תיראו מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין אל תחפזו מקול קרנות אל תערצו מפני קול צווחות, שענין פחדים אלו הם מפני ההשערה שע"פ הטבע קשה לנצח והבטיחה תורה שזה אינו כלום שהנהגת השי"ת עמנו היא למעלה מדרך הטבע כי אם לפי המעשים והזכויות ואני שפיר. והבריחה למקום אחר לא תעזור כמבואר בקריינא דאיגרתא (א נד) ואין לך מקום שמור יותר, מלעסוק במצות הצלת נפשות.י

בעת צרה מדקדקין על האדם יותר

ונראה עוד שהרי בעת צרה במלחמה מדקדקין על האדם יותר כמבואר במסכת מנחות (דף מא ע"א), ולכן הרמב"ם כותב שמחמת מדת הדין השולטת בעולם בשעת מלחמה מכך ברור ינצל, אך אם יש על האדם גזר דין מות מלפני המלחמה, בגלל חטאיו או בגלל ששלמו ימי חייו, בזה אין הבטחה ומה שהבטיחה התורה שלא ימות ולא ינזק הכוונה היא בגלל המלחמה.

ולכן על הרופא להישאר על משמרתו, ולעסוק בהצלה, ואל יחשוש מכל חשש סכנה, ויש גם להסביר כך לרעיתו. אך אם האשה נתקפה בפחד קשה ודורשת שבעלה יבוא עמה, והפחד הרי הוא סכנה כמבואר במסכת יומא (דף פד ע"א) יש לרופא לחוש תחילה להצלת אשתו.י

מרן החזון איש זצ"ל קובר בעצמו את מתי החולי-רע בשעת המגיפה

יג. לימדונו חז"ל שאם יש דְּבַר בעיר, הוא מזיק רק למי שפוחד ממנו ולא בוטח בהשי"ת. כאשר שאלו את מרן החזון"א זצ"ל, בעת שהיה עדיין בוויילנא, כיצד זה שהוא אינו חושש לקבור את האנשים שנפטרו במגיפת החולי-רע, הרי מחלה זו מדבקת מאוד, השיב: 'בוודאי שאני חושש. אולם אני עוד יותר חושש אם לא אקבור אותם'...

כיצד סיכן עצמו "איש הפלא" להציל יהודים בשואה

יד. בחשוקי חמד עמ"ס ע"ז (לח ע"ב) הבאנו ששמעתי מפי מורנו הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, על הצדיק רבי יעקב שלמה שטרנפלד זצ"ל מוינה שהיה ת"ח מפורסם, ומרן הרב זצ"ל הכתירו בתור "איש פלא". הוא קשר קשרים עם ראשי הנאצים, ונפגש עם הצורר אייכמן שר"י, ובקשו להקל על הרציחות ועל העינויים של יהודים. פעם אחת ישב אצל הצורר הנ"ל, ובקשו להציל נפש אחד, ואח"כ ביקשו להציל עוד נפש, לבסוף אמר לו הצורר, "אתה יושב כאן אצלי יותר מדאי זמן, עמוד ליד הקיר אני עומד לרצוח אותך", אמר הרב שטרנפלד אם כך נגזר עלי, הנה, ופתח את חולצתו. אמר לו הצורר זו לא היתה פקודה רצינית אלא בדיחה, אני לא אהרוג אותך. הרב שטרנפלד ידע שהוא נכנס ללוע הארי ומסכן את חייו, ולא חס על עצמו כדי להציל את אחיו. עד כאן שמעתי ממרן השבט הלוי זצ"ל.

והנה דעת הירושלמי שחייב אדם להכנס לספק סכנה, כדי להציל את חברו מסכנה ודאית. וכתב הסמ"ע (בסימן תכו סק"ב) שמשמע שהבבלי חולק על הירושלמי, ונפסקה ההלכה במשנ"ב (סימן שכט ס"ק יט) דאין אדם חייב להכנס לספק סכנה כדי להציל את חברו מסכנה ברורה, דעדיף ספיקא דידיה מודאי של חברו, דחיי קודמים לחיי חברו. [אולם צריך לשקול את הדברים היטב ולא לדקדק ביותר]. ויעוין בפתחי תשובה (יו"ד סימן קנז ס"ק טו) בשם הרדב"ז (ח"ג סימן תרכז - אלף נב) שהמסכן את נפשו בספק להציל את חברו, הרי זה חסיד שוטה.

ואם כן יש לשאול איך היה מותר לרבי יעקב שלמה שטרנפלד להסתכן כל כך עבור אחיו היהודים. וי"ל דשעת השמד שאני, והוי כמצב של מלחמה שודאי שמותר להסתכן להציל את שאר אחיו, כמו שמותר ללכת למלחמה למרות שכל כולה הוי מצב של סכנה.

ובנדון שאלתנו, על האחות בבית החולים, כיצד עליה לנהוג, נראה שיכולה לבחור את העבודה בחולים הרגילים בבית החולים השני, ששם הסכנה מועטת, והלחץ הנפשי הוא פחות. ואף שהטיפול בחולי הקורונה היא מצוה גדולה, מ"מ אין חייבים להיכנס לסכנה וכו' עבור כ"י.

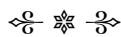
ביטול הזמנת סחורה מסין

שאלה:

לראובן יש חנות, ולפני כמה חודשים הזמין סחורה אצל יבואן בשווי 40,000 ₪, וכשהיבואן הביא את הסחורה התברר לראובן שהסחורה הגיעה מסין, כלומר שמשמשו בה ידיים סיניות... ראובן נרתע ואומר ליבואן שהוא מפחד להתקרב לסחורה שיצאה מסין בזמן האחרון מחשש הדבקות בנגיף הקטלני "קורונה". אמר לו היבואן שהרופאים קבעו שאין חשש הדבקות דרך מוצרים, כיון שהנגיף לא מחזיק מעמד יותר מכמה שעות ע"ג מוצרים. השיב לו ראובן שמבחינתו העיסקא מבוטלת, כיון שהוא נמנע מכל מגע ישיר ועקיף עם סינים. נבקש לשאול מרבנו שליט"א האם ראובן יכול לחזור בו מהעיסקא?

תשובה:

אם הרופאים אומרים שאין חשש הדבקות באופן זה, אין ראובן יכול לחזור בו מהמקח.

ללמד תורה עם חולים במחלות מדבקות

שאלה

האם מותר לאדם לסכן את חייו ולהכנס למחלקה של בית חולים שמאושפזים שם חולים במחלות מדבקות, כדי ללמד תורה, או שמא מאחר ושכיחא היזיקא אסור, כי אין סומכים על הנס והרי נאמר במסכת יומא דף פה ע"ב 'וחי בהם' ולא שימות בהם?

תשובה

נאמר במסכת כתובות (דף עז ע"ב) ר' יהושע בן לוי מיכרך בהו [בחולים מצורעים] ועסיק בתורה, והקשה הקובץ שיעורים (כתובות סימן רעז) וקשה הא כתיב ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני'. ואמרו חז"ל דהיכא דשכיח היזיקא לא סמכינן אהא דשלוחי מצוה אינן נוזקין. וצ"ל דזהו דוקא בשאר מצוות, אבל לימוד תורה שאני, וכדיליף מק"ו אם חן מעלה, קל וחומר דהיא מגינה, יעו"ש. ולפי זה מותר להסתכן כדי ללמד תורה, ואולי הדברים אמורים רק בלומד תורה לשמה, ובאהבת איתן (בגליון עין יעקב) כתב מה שר' יהושע בן לוי סיכן חייו, וסמך על הנס, היינו דוקא בתלמוד תורה דרבים. ועכ"פ אם לומד תורה לשמה וגם מלמד לרבים יתכן דמותר להסתכן כדי ללמד תורה.

טו. [הערת המסדר: האחות הנז' שתחי', קבלה על עצמה לטפל בחולי קורונה, וקבלה ברכה חמה מרבנו שליט"א].

ויעוין בזהר הקדוש (פרשת ואתחנן): כמה היא עילאה על כולה, דכל מאן דאישתדל באורייתא לא דחיל מעילאי ותתאי... ואפילו יתגזר עליה מותא, כלא יתבטל ויסתלק מיניה, ויעוין מכות (דף י ע"א) שהתורה משולה לערי מקלט המגינה עליו מכל צער. (חש"ח יומא פה ע"א).^{טז}

איך היה מותר לר' אריה לוינ זצ"ל ללמוד עם המצורעים

שאלה:

שאלתי פעם את מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל איך היה מותר לחמיו ר' אריה לוינ זצ"ל לסכן את חייו וללמוד תורה עם המצורעים, ואיך לא פחד שמא ידבק מהם, והרי שכיחא סכנתא, ובאופן זה אין סומכים על הנס?

תשובה:

מו"ח זצ"ל השיב לי: לר' אריה היה מותר!

ונראה להסביר דבריו על פי דברי רבנו הנצי"ב (שמות לב כו) ויעמוד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי! וכתב ההעמק דבר... מי שיודע בעצמו שהוא אך לה' למסור נפשו, וכל אשר לו לאהבת ה' ולכבודו אלי!... ונדרש משה לשאלה זו, משום דאף על גב דשלוחי מצוה אינם ניוקים, אינו אלא במקום דלא שכיחא היזקא כידוע. ואם כן לא היה משה יכול להכניס את ההורגים בסכנה עצומה כזו, לכן חקר מי לה' אלי, דזה הכלל "דשכיחא היזקא שאני" אינו אלא מי שעושה מצוות כטבע אדם לקוות לשכר וגמול, בעולם הזה או בעולם הבא. אבל מי שהוא מופרש לה' בלי שום רצון עצמי כלל, אינו ראוי לפחד משום דבר, ואפילו שכיחא היזקא, עכ"ל.

וכעין זה כתב גם הנצי"ב בספר בראשית (פרשת וישב לו יג) "ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רעים בשכם, לכה ואשלחך אליהם". וכתב ההעמק דבר תיבת "לכה" אינו מדויק "לך" מיבעיא. והשיב: יעקב אבינו אילו היה רוצה לדעת שלו בניו וכי לא היה יכול לשלח עבד? אלא ירא מפני הסכנה גם על העבד, אבל על יוסף היה בטוח על צדקתו שלא יפגע בו אדם רע. עכ"ל.

ויעוין בהרחב דבר שכתב, ולהסביר יותר יש להקדים הא דאיתא בזהר הקדוש בפרשה זו (ח"א קפ"ה) דראובן אמר להשליך את יוסף בבור מלא נחשים ועקרבים, ולא ירא שיהרגוהו, שהיה בטוח על זכותו, והוא שהיה ירא מן האחים היינו משום דבחירה שבאדם הוא למעלה מהשגחה העליונה. ויש לי ראייה מפורשת לזה, מדכתיב בדניאל (ו, יח) בשעה שהשליכו דריוש בגוב אריות "וחתמא מלכא בעזקתיה... די לא תשנא צבו בדניאל", פירוש, היה בטוח שלא יגעו בו אריות שאינם בעלי בחירה, אבל ירא דלא תשני רצון בדניאל. ואמנם חלילה לומר שאין ביד ההשגחה העליונה לשמור גם מבחירת האדם, אלא כך יש לנו לומר, דלזה בעינן זכות יותר, והיינו שיהא טוב גם בין אדם לחבירו ויהיה צדיק וטוב לו בשביל שהוא צדיק גמור, כמו שכתבתי לעיל ריש פרשת נח (ו, ט) בהרחב דבר. ועל פי זה הטעם נשמר יעקב מבחירה רעה של לבן, וכמו שכתבתי בפרשת ויצא (לא, כא בהרח"ד). והנה יעקב ידע בכל בניו שהמה צדיקים, אבל ירא שהמה אינם בעלי גמילות חסדים כל כך, בזה שהוציא יוסף דבה רעה, ובזה שראה ששונאים את יוסף מקנאה, וכל זה חסרון במידת גמילות חסדים הוא, על כן ירא שלא יפגעו בהם רעת בני האדם, מה שאין כן יוסף שהיה באמת בעל גמילות חסדים להפליא כמבואר להלן מדת יוסף, וגם ראה יעקב זאת

^{טז} אמנם כתב הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל: כלל זה אפשר דווקא רבי יהושע בן לוי שידע בעצמו שתורתו לשם שמים לגמרי, אבל אנו שאין הכוונה טהורה לגמרי, אין לסמוך על כך להלכה! והובא בספר הליכות שלמה (ח-ה).

שהוא אוהב את אחיו, ואף על גב שהמה שונאים אותו, על כן חשב למשפט שאין לו לירא עליו. כך עלה על דעתו הגדולה של ישראל, ע"ש.

ויעוין עוד בספר שירת דוד (מועדים עמ' רלד), שציין בשם הרב בצלאל בוסל שליט"א על דברי הנצי"ב לדברי הרמב"ם (מלכים ספ"ז) שכתב: וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את ה' בלבד, מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה. ע"ש. וכן ציינו כמה אחרונים.

ועוד ציין שם לספר נתיבות אור על הגר"י סלנטר זצוק"ל וז"ל: שם שמעתי מפיו הקדוש כי סיפר לי כי בהיותו בפאריז פעם אחת החליק רגליו ונפל מהמדרגות כמדומה משני מכפלות, וכאשר הרימו אותו מעל הארץ כמעט לא היה בו רוח, וה' ית"ש עשה עמו נס ולאחר ימים שב לאיתנו, כאשר סיפר לי המעשה, אמר לי בזה"ל אנכי לא נפל לבי בקרבי ולא פחדתי פחד, כי כאשר ישבתי בפאריז אין לי שום נגיעה עצמית כי אם רצון ה' ית"ש לא יוכל פאריז להזיקני, עכ"ד.

ונראה שזוהי כוונת מו"ח שלר' אריה היה מותר, כי היה בטוח בעצמו שכוונתו היא אך ורק לשם השי"ת בלבד. (חש"ח קידושין כט ע"ב).

ועיין בגמרא כתובות (דף עז ע"ב) במעשה עם רבי יהושע בן לוי שהיה מתחבר עם חולי ראתן, ועסיק בתורה. ע"ש.

להמלט לשדה קרב, או למקום שיש חשבון במחלה מדבקת

שאלה

אדם הנתון בסכנה ויכול להמלט למקום שיש בו מלחמה וכל האזור הוא שדה קרב, וספק השקול שיהרג במלחמה, ויכול להמלט לבית חולים שנמצאים שם חולים במחלה מדבקת, וגם שם יש ספק השקול שידבק וימות, להיכן עדיף לברוח?

תשובה

נאמר במסכת ב"ק (דף ס ע"ב) ת"ר רעב בעיר, פזר רגליך שנאמר, 'ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה' ואומר 'אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם'. מאי ואומר וכי תימא ה"מ היכא דליכא ספק נפשות, אבל היכא דאיכא ספק נפשות לא. ת"ש לכו ונפלה אל מחנה ארם, אם יחיונו נחיה.

והקשה הפני יהושע מאי ראייה צריך לזה, הרי פשיטא דסכנת רעבון גרע טפי מסכנת חרב האויב, ומקרא מלא הוא (איכה ד-ט) טובים היו חללי חרב מחללי רעב. ותירץ דסלקא דעתך אמינא דספק חרב גרע טפי, משום שהוא בידי אדם שהוא בעל בחירה, משא"כ ספק סכנת רעבון שהוא בידי ה', ואין ההיזק מצוי כל כך, וכמאמר דוד המלך (שמואל ב, כד-יד) נפלה נא ביד ה' וביד אדם אל אפולה, קמ"ל דאפ"ה יש לפזר רגלו משום שרעב קשה מחרב, דמינוול, כדאיתא בבבא בתרא (דף ח ע"ב). עכ"ד.

לפי זה אם הספק הוא ספק מיתה במלחמה או ספק במחלה מדבקת, אם המחלה לא מינוול, עדיף להמלט לבית חולים, משום שניפלה נא ביד ה', וביד אדם אל אפולה. (חש"ח ב"ק ס ע"ב).

עובדות וסיפורים

הכנסת אורחים סגולה להנצל ממגיפה

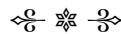
רבי חיים פלאג'י זצ"ל כותב בספרו "תוכחת חיים" (פרשת וירא, עמ' ע"ח):

"ועיני ראוי ולא זר, מעשה ה' כי נורא הוא, בת"ח אחד וכשר וירא ה' וחזרן במצוות ובמידות טובות (מושג שכדאי לזכור אותו: "חזרן במצוות") ונדיב נדבות, הגם שאינו עשיר, אדרבה היה נצרך מאחרים, ולמרות זאת היתה דרכו להיטיב לכל ולהכניס אורחים בתוך ביתו.

"פעם אחת בא אליו אורח, בוכה בקול מר שלא היה מקום ללון, ואע"ג שלא היה תלמיד חכם גדול (האורח), נכמרו רחמיו וקיבלו בתוך ביתו בסבר פנים יפות ובשמחה וטוב לבב.

רבי חיים פלאג'י ממשיך לספר שאחרי זמן מה ראו הכל את שכרו מן השמים, שכשהיתה שריפה סמוך לביתו ממש ולא היתה מצד הטבע כל אפשרות שיינצל הבית, עד כדי כך שבעל הבית עצמו כבר התייאש לגמרי מכל נכסיו ומן השמים ריחמו עליו והאש לא נגעה בבית, ויהי הדבר לפלא עצום, וכולם ראו בחוש שהיה זה בזכות מצוות הכנסת אורחים.

וכשהקב"ה משלם שכר ליהודי, הוא נותן ביד רחבה. נס נוסף התרחש לאותו תלמיד חכם "שבאותם ימים היה בעיר דבר ומגיפה, והיו אלה ימים בין פורים לפסח, וכל אנשי העיר נאלצו לברוח מבתיהם אל ההרים והגבעות למען לא ישחיתם הדבר, והוא וכל אנשי ביתו נשארו בביתם בטח, ולא נפל מהם איש". (טובך יביעו ח"א עמוד קו).

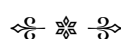

הצלת העיר ממגיפה בזכות מעשה חסד

הגמרא (תענית, דף כא עמוד ב) מספרת שבעיר סורא פרצה **מגיפת דבר** ובסביבתו של רב לא שלטה המגיפה. היו הכל בטוחים שזכותו של רב היא זו שגרמה לכך, אך מן השמים גילו בחלום שאמנם זכותו של רב היא גדולה מאד אבל העיר ניצלה בגלל מעשי חסד של אדם פשוט. (ויעוין בדברים נפלאים שכתב בזה ה"שיח יצחק" בסדור הגר"א בפרק 'יושב בסתר').

בספרי מקובלים ראיתי, שאחד המקובלים נתגלה לחבירו ואמר לו שאין לאנשי העולם הזה מושג כמה גדול שכרם של מחלקי הטבק למתפללים בבית הכנסת באשר הם משתדלים לגרום קורת רוח לזולת.

ואנו נוסיף שאם כך הוא גדול כחו של מחלק טבק, איזה שכר יתן השי"ת לאדם התומך בתמימים וישרים לסעדם בתורה, בלמוד בחברותא, ובתמיכה בכל בעייה הניקרית בדרכם. אין ספק שתומך התמימים היושב במרומים, יושיע אותו מכל צרה וצוקה, ומכל נגע ומחלה. (טובך יביעו ח"א עמוד קטז).

להודות על הצלה ממגיפה

מסופר, שלפני כמה מאות שנים כאשר פרצה 'המגיפה השחורה' בחו"ל, ופגעה ברבבות גויים, ניצלו היהודים ממנה באופן ניסי ואיש מהם לא ניפגע. והנה, לאחר ששככה המגיפה, היו פוגרומים גדולים בקהילות יהודיות חשובות והמונים מבני עמנו נפלו חלל, הי"ד.

גדולי הרבנים של התקופה ההיא אמרו, שהעילה לפוגרומים היתה מפני שהעם לא הכיר דיו בנס הגדול של ההצלה מן המגיפה ולא הודה על כך להקב"ה. בשמים התעוררה תביעה ואז נישלחה מגיפה אחרת בדמות פוגרומים. ועל כך מתפללים ואומרים שאנו מכירים שאתה הוא זה ששלחת את הרפואה. (טובך יביעו ח"א עמוד רלז).

מֶרֶן הַחֲזוֹן אִישׁ זַצ"ל קוֹבֵר בַּעֲצָמוֹ אֶת מַתִּי הַחֹלִי-רַע בְּשַׁעַת הַמַּגִּיפָה

לא רק לכל כדור יש כתובת. לכל רסיס של פצצה, שנפלה והתרסקה לאלפי אלפי רסיסים, מתלווה מלאך מיוחד המוליך אותו אל הכתובת המדוייקת אליה הוא מיועד. אמונים אנו על האמונה הפשוטה שאין ולו רסיסון אחד המצוי במצב של תעייה בחלל, ללא כתובת. אין דבר כזה.

יתירה מזאת. לימדונו חז"ל שאם יש דְּבָר בעיר, הוא מזיק רק למי שפוחד ממנו ולא בוטח בהשי"ת. כאשר שאלו את מרן החזו"א זצ"ל, בעת שהיה עדיין בוילנא, כיצד זה שהוא אינו חושש לקבור את האנשים שנפטרו במגיפת החולי-רע, הרי מחלה זו מדבקת מאוד, השיב: 'בוודאי שאני חושש. אולם אני עוד יותר חושש אם לא אקבור אותם'...

ואם כן, היא הנותנת; לְפָחַד - לא רק שזה לא מועיל לאף אחד, אלא מזיק ומזיק."

האמונה התמימה שהיתה קבועה בלבו של כל יהודי שהקב"ה הוא הכוח היחיד השולט בכל העולמות כולם, ומלבדו אין שום כוח המסוגל להזיק או להועיל לי, אמונה זו שהיתה מונחת בדפוסי-הלב של העם היהודי, הפכה כיום לידיעה רופפת ורופסת.

ואחר כך אנחנו מתפלאים שהשמחה מאתנו והלאה, וששנותינו 'אינן שוות לטובה?' (עלינו לשבח, בראשית עמוד רנו).

בִּיטְלוּ אֶת הַמְּנַהֵג וּפְרַצָה מַגִּיפָה

חברי החברה-קדישא בימינו נוהגים לצום ביום ז' באדר, ולאחר מכן עורכים סעודת מצוה. הרב משה דוד רייזנר זצ"ל סיפר שבפרשבורג המנהג היה לצום ביום ל"ב בעומר, ויחד עם חברי הח"ק צמו גם כל בני הישיבה, ומנהג זה היה בידם עוד מימות החת"ס.

עוד מנהג היה שם, שבעת הסעודה היו מגישים קערה עם פרחים ועשבים, ובאמצעה תקעו מקל ועליו לימון. ואולי היה זה זכר למנהג תלישת עשבים לאחר הלווית המת, המוזכר בקדמונים, והמרמז לתחיית המתים, כמובא בלבוש, ומוזכר ברמב"ן בספר תורת האדם, ועוד.

לְהַתְחַזֵּק בְּבַטְחוֹן וּלְהַסִּיר פֶּחַד מִן הַלֵּב

י. מובא מרבינו האר"י ז"ל, כשיש ח"ו דבר בעיר, אין יכול לשלוט רק באלו שיש להם פחד, אבל באלו שמתחזקים בלבם בבטחונם על ה' ומתגברים על הפחד, אין שום דבר רע יכול לשלוט בהם. עיין בספר תורת נתן [להגאון הקדמון מוהר"ר נתן שפירא ז"ל, בעמח"ס טוב הארץ, יין המשומר, מצת שמורים] (פרשת ויחי), וזה לשונו שם: ולכן צריך ג"כ ליזהר שלא להתירא בשעת הדבר רח"ל מס"ם וחיילותיו, אלא להתפלל לה' והוא יענם, כי המתירא מלפניו הוא נותן לו כח וגבורה להתגבר במגפה בר מינן בעיר, אלא חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, ויעסוק תמיד בתורה ובמעשה הקטורת ויתבטל מותנא מעלמא, עכ"ל. (שומר אמונים, מאמר הבטחון והתחזקות, פ"ב).

מנהג נוסף בענין סעודת הח"ק היה בעיר גאלאנטא. מבעוד יום, לפני הסעודה, היו אנשי הח"ק הולכים מבית לבית ומזמרים את המילים "מכלכל חיים בחסד מחיה מתים" וגו', ואת הקטע 'מתים יחיה ק-ל' מהפיוט 'יגדל', וכל זה בניגון מיוחד.

המזמרים החזיקו בידם קערה, ובעלי הבתים היו מניחים בתוכה ביצים, ומהן היו עושים אח"כ עוגה גדולה לסעודה. הרב רייזנר שָׁאָלם לפשר המנהג, והשיבו לו שמנהג זה בידם בתור סגולה, שפעם פרצה בעיר מגיפה של מחלה מדבקת, ואנשים רבים נפטרו, ואספו כנגד כל נפש ביצה אחת לכבוד הח"ק, והמגיפה נעצרה.

אנשי העיר הוסיפו שכפי הידוע להם, מנהג זה היה נהוג עוד לפני תקופתו של החתם סופר, ומשעלה החת"ס לרבנות ביטלו משום-מה את המנהג, ואז פרצה המגיפה, ואנשי העיר באו לפניו וביקשו שיתפלל עליהם.

הדבר הראשון ששאל החת"ס היה האם ביטלו מנהג כלשהו. וכשנוכרו במנהג זה שבטלוהו, הורה להם לחדשו מיד, והמגיפה נעצרה. (עלינו לשבח, במדבר עמוד רנו. חש"ח ביצה ד ע"ב).

מגיפה בגלל דיבורים בבית הכנסת

בחשוקי חמד (ע"ז יט ע"א) הובא:

הרב ר' ישעי' חשין זצ"ל שהיה ר"מ בת"ת עץ חיים, היה נוהג לספר מעשה זה לכל בחור שנעשה בר מצוה, **בעיר אוסטראה פרצה פעם מגפה רח"ל**, רב העיר ובית דינו גזרו תענית ויום תפילה, והכריזו שכל מי שיודע איזה דבר חשוד בעיר מחויב לבוא להודיע לבית דין, כדי לידע מה לעשות כדי לעצור את המגפה רח"ל.

והנה בעיר הנ"ל היה יהודי שלא היה רגיל לבוא לבית הכנסת להתפלל, ואחרי הכרות בית הדין הנ"ל לקחו על עצמם שני אנשים מבני העיר, לחקור ולעקוב אחר האיש הנ"ל, עד שיוודעו מהותו, וכך עשו והתחילו לעקוב אחריו כל היום ולא ראו מאומה, אחר כך עקבו אחריו גם בלילה וראו שבחצות הלילה קם ממטתו ויוצא מחוץ לביתו, והולך מחוץ לעיר, שני האנשים הלכו אחריו שלא ירגיש בהם, וראו שאחר שיצא מחוץ לעיר נכנס ביער הסמוך ונעלם מעיניהם, וחזרו העירה.

למחר באו לרב העיר וסיפרו לו בפרטות מה שראו בלילה זו, ומי יודע מה הוא עושה ביער, ענה הרב אני אבדוק זאת בעצמי, וכן עשה, בלילה הרב בעצמו הלך ביחד עם אנשים אלו, ועקבו אחריו גם ביער, עד שראו שעמד במקום מסוים, וישב לו לארץ והתחיל לומר תיקון חצות בקול בכי ובדמעות שלישי עד שנמס לבבם מגודל הבכי והנעימות, אולם היה דבר שעורר את תמהונם ששמעו עוד קול בלתי ידוע, שאומר עמו ביחד את התיקון, ולא ראו שום אחד שעמד ביחד עמו.

כשגמר לומר תיקון חצות, אמר לו הרב, עתה ראינו בעינינו כי איש קדוש אתה, ואני מבקש לדעת של מי הקול השני שאמר עמך ביחד את התיקון חצות, האיש ניסה להתחמק מלענות על שאלה זו, אמר לו הרב דע שאני המרא דאתרא וגוזרני עליך שתגיד לי את האמת, כשמעו את גזירת הרב ענה, מנהגי כבר מאז, להתאבל כראוי על חורבן בית המקדש, ונתנו לי מתנה מן השמים שבכל לילה ירמיהו הנביא בא אלי ליער לומר עמי יחד תיקון חצות. שאלו הרב מכיון שיש לך זכיה גדולה כזו לערוך תיקון חצות ביחד עם ירמיהו הנביא, אם כן למה אינך מתפלל לבטל גזירת המגפה הנוראה רח"ל מהעיר, אמר לו למחר אני ישאל את ירמיהו הנביא.

למחרת בא ואמר לרב, שירמיהו הנביא אמר לו שארבעים שנה קודם שנחרב בית המקדש, היה כבר צריך להחרב, אבל כיון שלא היו מדברים דברים בטלים בבית הכנסת, בית המקדש נשאר עוד ארבעים שנה ולא נחרב, ואפילו שהיו רשעים באותו דור, אבל כשהתחילו לדבר בבית הכנסת נחרב בית המקדש, וכל הצרות שאירעו ליהודים, הם משום שמדברים דברים בטלים בבית הכנסת.

רב העיר החליט להכריז בכל העיר שכולם יתאספו בבית הכנסת הגדול, והרב עלה ודרש על ענין קדושת ומורא וכבוד בית הכנסת, וסיפר להם כל המעשה הנ"ל, ומה שאמר לו האיש הנ"ל שזהו סיבת המגפה רח"ל, וגעו כל העם בבכיה והיה התעוררות גדולה ובאותו מעמד קבלו על עצמם ועשו תקנה שאסור לשום איש לדבר בבית הכנסת שום דיבור חול ובפרט עם התפילין, ותיכף אחר קבלה זו נעצרה המגיפה וליהודים היתה אורה ושמחה, ע"כ. (מובא בהקדמת ספר דברי משפט לגאון רבינו חיים אוירבאך זצ"ל).^{יח}

הקמיע של רבי יהונתן אייבשיץ למגיפה

בזמן רבי יהונתן אייבשיץ פרצה מגיפה נוראה של חלרע, והרופאים נלאו למצוא מזוור ותרופה למחלה הנוראה הזו שלא פסחה גם על בני ישראל. ניגשו ראשי הקהל אל הרב, וביקשו ממנו לכתוב איזה קמיע שיבטל את המגיפה, והרב כתב קמיע ואמר להם להניח את זה על החולים. וברוך ה', נרפאו כליל מהמחלה.

אחד האנשים, שהיה סקרן ורצה לראות מה כתוב בקמיע הפלאי הזה שריפא את כולם בלא כדורים ובלא זריקות, לא האמין למראה עיניו כשפתח את הקמיע: הייתה כתובה שם מילה אחת בלבד: חלרע. מיד ניגש לרבי יהונתן ושאל לפרש הקמיע - 'האם הרב השביע את המלאך שהביא את המחלה וקוראים לו חלרע?'.^{יט}

אמר לו הרב 'לא השבעתי שום מלאך. פשוט מאוד, חלרע הם ראשי תיבות של חטאנו לפניך רחם עלינו, וה' יתברך ריחם'. עד כאן. לכן אפשר לראות שכאשר האדם מבין למה הוא חולה מבחינה רוחנית, ירהר בתשובה וה' ירפאהו.

לעילוי נשמת איתן בן רבקה ז"ל

^{יח} וע"ע בענין דיבורים בבית הכנסת בשעת התפילה ח"ו וכו', במש"כ בחשוקי חמד עמ"ס עבודה זרה (יט ע"א), ובחשוקי חמד עמ"ס יבמות (דף ק ע"א), ובחשוקי חמד עמ"ס פסחים (קטז ע"א). ועוד.